

אמר רב מעשה בחדש אחר שאמר לו אשמו תיחתינה היא נכנס אחריה לתורנה לברוקה וכו' ופירש שם רשב"ם ז"ל דנכנסה מיירי וכו' ולא תפייס עמה אינו יורטה וכחכ ז"ל ומהכא שמעתי שמי שמחה אשמו מתוך קטפתה שיש דיעתו לגרסה שזו אינו יורטה וכו' מ"מ וענין בלכתה לאי יורטה הכי דרבי רחום' דחו שם דרבי רשב"ם וכתבו כה דרבי אשמו עד שיגרסה, וכן מסקנת האש"ר' והמדרי' שם וכן מסקנת הטור א"ע פ' ז', וא"כ כבר נדחו דברי רשב"ם דיחיד הוא בסבדא זו ולכן השמיט ג"כ הרב בעל ש"ע דבריו מתוך ספרו וכחך החסד דביטל יורש אשמו עד שיגרסה. ועוד אינו חומר דוראי אף רשב"ם לא קאמר אלא בימימיה סבוי מנרשיב נשותיהם שלא מדעתה דמאחר שבדידיה תליא מילתא וכו' וכן ענינו לגרסה כמו שהגרסה דמי, מאחר דאין מעכב בידו וכדלמדין בעלמא כל הומוד לגזוז כגזוז דמי וכל שטר שפוצד לגבות כגזוי דמי, אבל בזמן היום שאין אדם עורר אשמו בלא דעתו וכמו שקרא לזה הליש ה"ל שבקם לדחפה ממנו ולא היה ביכולתו בשר לא לרעה לפרוש ממנו ודאי אף רשב"ם מורה דלא אבד ירוכה, ואי אדון סבד' בק"ו דעם כחונת אשם שהיא דרנבן אינה נפקת במה שחוקן עיניה להסתגר בו, ורואים ממורדה דלמדין פ' אע"פ דפוחין לה מכתובה ר' דירין וכו' וכן כל התקנות בתקנוי ביה א"כ לא אבדה כחובתה אע"פ שמומרה תחיל עני לא בעינא ליה ולא לכחובתו אש"ם לא אבדה כחובתה אם מה הוא חוק וכן שקבצו לה כחמיס כדון מורדה כמבואר בגמרא ובשוקים בהדיא כ"ע בירושלמי דלורייחא שלא יאבד ירושתו מכת שרואה לגרסה כל זמן שאין בידו לגרסה ודאי עכבס עליו, ולא כהה כר"ח"ם שם פקד מי שמה דרבי דלורייחא אינו נפקת כמו דבר דרנבן ואם כחובת אינה נפקת מנחית עיניה בגידושין מאחר שאין בידה שהגרסה כ"ע ירוכה דלורייחא, ובסויה סבד' שפוט בעיני לא אחרין בראיות ואם מעט אוסיף לך כנסה וכנסה. ועוד דלאן אין אנו זריבין ללא זה בלאשר ר' מרדכי סג"ל חזר ממורדו כאשר כתב בב"ד שגבה שניהם על סרעה אשר חשב לעשות לאשמו ורלה לבוא אללה כאשר מבואר בב"ד שגבה אשר בידו, ופשיכא שבזי חזר לחקוק לירש אשמו, ורואים ג"כ ממורדת שכתבו בגבות מיימוי דאם חזרה ממרדה קודם כלות כחובתה וכל אי גרסה אפילו כחובתה אלה זו לא ספסדה, אבל אם חזרה לאחר שהספסדה כחובתה לא מכני חזרה, וכן כתב הגהות מרדכי דכחובות וכו' פ' א"ע, וכו"ס בגדון זה דלאם הים חזר ר"מ סג"ל קודם שמתה אשמו פשיעה דירטה כי מהכבס מבטל מהשכס דלמדין לענין עומאה וכו' סבד' ג"כ מאחר דלא נתן עיניה לגרסה כי אם דביבור בעלמא א"כ דיבור שלו האחרון מבטל כראשון וכו' חזר בו ואמר לבוא אללה. ואם היחה חזרה זו לאחר פעירת אשמו דלא מכני חזרה מ"מ ראה דזכס דביו מכת שני טעמיס כראבוים וק"ו אם בכו חיס אפי' שעה אחר אחר דאין ירושתו נפקת כלל, כי זכס פשוט ללא כי בר דחד וימא ומבואר בריש י"ט וטולין ומנחילין, ובסויה כי איני דיין בדבר זה רק בלתי לפראות כי דיין עם ר"מ סג"ל וטכוא יורש אשמו וכחו אם ח"ו נפטרס אקד' לע"ע וטכוא על דיני ישראל אשר אליהם עמסה בדבר השפט, גלוס סכותב משה איברלש סקראקא :

דמלוכה כפישול לשער ב"ס ופסק דאין כל החתימות מאטרפות, מיכוס השוכה מסרי"ל דלעיל לה מכתב כן אלא אי ארכה ס' בכל דרי ומשמש והכל מטרף, וכן כסיה: פסוק דאם ארכה ס' בכל דבר הגולה עמו הכל מותר אפי' מה שנגע, וקסה על מה שכתבין אלא על כרמינו זריבין לירות דאין ס"ל דהלכתא דבקיפסה סגי ואינו משפט כלל מחתימה לחתימה, ומ"מ לענין חומרא לבד פסקו להאריט ס' כמו בנישול כרי שלא להקין בין כחוש לשמן וכו' מאחר שנתבאר דלפילו לדברי האחרונים דפסקו לשער ב"ס ס"ל דסגי בקליפסה ושיור ס' אינו אלא חומרא בעלמא, א"כ נוכל להקל בעקום דארכה לדידיס אחרים להקל והוא הפסד מרובס כ"ל. וכבר פסקתי כן בשבוסס לענין חטה מלוכה עם בשר בפסח ולענין גדון דיון שכתבנו עליו הסכמנו להחזיר השומן החחוקת ממששים שכתבארו, אך אהינס בשר האוחות הסמרו לאשור כל החיכה סרואייה להסככד דהשטע שמה פריסה חוי ובקין נקבס כרי לחוש לחומרא, וא"כ אע"פ שנתערב אשור דוגמת ספק דרוסה שנתערבס בעדר כדלעיל ולא חשבנו כל הספקיות רק לספק אחד, גם לא הים רק הפסד מוטע בזה ובאר החתימות שלא חוי רואייה להסככד, פשיעה סבוי מחתימה דחד בתרי בעל בדבר יבס. כל עשיית משסה פס שאר חתימים שהסבינו ממי, ומכרי' כ"ן לא רחם להסכים ויסיס סבור לסטריף סכל כי כן דרבי המיד לסחירי, ובכחמיר יחמיר והסיקל לא הפסיד בזה וכיוצא בזה כ"ל וככ"י יולגי משניחא אמן, גלוס משה איברלש סקראקא :

קיב אמרו רז"ל יהא כבוד תלמודך מניב עליך כבוד טלמן ולמדו העיני ממס שנאמר ליבשה בחר לנו אנשים, וא"כ כמו שלא יתגב אדם אם יתקור פוכבו כך לא יתגב אם יתקור טובת תלמידו כמניי סיוס שנתבשתי ממכרי' מרדכי במוס' אסחן מש תלמידי למד ככאן ימים ושנים, לענין דיו אשר מהיירא על נפשו בכבס ירושת אשמו ז"ל אשר הלכס לעולמה בעיפס חלויר ב"ע ולא ודע עדין מה נעשה עם סבת אשר היחס לו עמה ז"ל, אם סבת עורסה בחיים או אולס ח"ו בחר שנקס או קדמה לאם כפתיחה, וא"כ חוי טפליס חילוקיס בעייתי ירוכה אשמו קאשר יתבאר, ועל כל זה ספליר כי להראות י דק אשר יק' בו ורח מהשסה אשר יעסה ונעתינה לו ונחפדי' לדבריו, אף כי נאמר שמוס בין אחיסיס ואכור לדין לשפוט פענת אחד קודם שיטמע טענת חנירו וסרי כוא ככלל לא חשא, מ"מ שאני כאן כי אין זה תלוי בעענה סבין איס לחנירו רק בדיוי נחלות אשר ממשמשים ובאיס ואין חילוק בזה בענין עענה עד סגרי' סדין לשומען ועוד כי אף לא יסיו דברי דק פסק רק כמראה לו מוקוס אשר מלך זה לא יוכל לזכות בדיוי אם לא יסיו חלוקיסיס אחרים ביו לכך יורשי אשמו רק כהספק כגלוי בעיני כל, ובזה איני מחוייב לסודות לו ולא למטע ממנו בר אשר יקבוס לאומיסי, ואחר סכנלתיי אבוא לבאר דיוי אף כי פשוט כוא פ"ע להסיק רצונו ארחה שסדין עמו :

השאלה סכס ר' מרדכי סג"ל חומר שסיס ארוס קמע ביו לבין אשמו והים בחשאק לגרסה כי לא מלכה חן כיינוי או סבות אחרות חקוקות או קרובות שחלה עמנו ככן כחחילה וכסע מאשמו ובה סיס ק"ק קראחא ללמוד, ובטור ססיס ככאן חחר דרכיסיס וכחכ כחניסיס לק"ק פוחא כחס הים בדרך אשפורה להסוות עמס לגרסה ולא אבשה שמוס, חסו גלוי וידוע לכל, ואח"כ נפטרס אשמו ז"ל והלכס לעולמה ולכן מהיירא לנפשו שלא יאמרו עליו שחוק עיניו לגרסה ואינו יורש אשמו :

הדעה חומר כי אין ככאן ספקו כלל שלא יירש אשמו משוס זה, ואפי' דגריסיק פ' מי שמה (ד' קמ"ו) א"ר יסודס

קיב פמיש סלמיס מפוזן. עוקר פריסיס ומרוזן. פחה דבריו בריקסיס דינין. חכס חרשיס. וכןן לחשיס מורי ורבי ר"ז ור"מ עופת סדור מהר"ר משה ש"ן שלום רב למד ולחורונו ולכל דליסי שלום רב כד בני ירה. בראש וראשון אהן שבה ודליסי לאל אשר סביני כשלום אל ביחי חכני וקדבני אל מכ"ס שזוכל עוד לשאל וללמד עסי מכ"ס אשר עוב לי תורס סיך מכל כסף חכב, וכן

שאלות ותשובות הרמ"א קינ

יש לו שטר' כ' כדלמיקן סלעין דיריין וכו' עכ"ל. ראינו שכתב כדלמיקן סלעין דיריין וכו' אינו מובן אלא מה ראוי הוא לדברי רשב"ן שכתב ס"ח אפי' יש לו שטר' ל' ר"ל לומר מי שחובע לחבירו ק' וכפר הכל והלה הוליא שטר שכתוב בו חמשים יטבע הלוה שבועה דלארייתא כדון מודה מקלס כמו גבי עדים מעידים שיש לו חמשים דישבע שבועה דלארייתא ה"ג גבי שטר ומביא ראיה לזה מסלעין דיריין וכו' כי שם לא מיידי שטופר בכל וזה הוליא שטר, כי זה לשון כברייתא ח"ד שטר שכתוב בו סלעין דיריין מלוה אומר חמש ולוה אומר שלש, ר"ש בן אלעזר אומר הוליא וסודה במקלס הטענה יטבע ר"ע אומר אינו אלא כמשיב אביהם וטפור ח"כ משמע להדיא מדברי כרייתא שהמלוה ולוה הם מתולקים בפירוש השטר הלוה אומר ג' וסמלוה אומר ה' ולא שטר הלוה בכל ואח"כ הוליא המלוה שטר וא"כ עם ראיה היא ו' לדברי רשב"ן דהסח גבי סלעין דיריין יטבע הלוה ע"פ הודאתו שהודה ג' והרי סודה במקלס אבל בדברי רשב"ן לא הודא במקלס רק יטבע כיון שהמלוה הוליא השטר מלן ועוד כדרי ר"ע חולק על ר"א וכו' לר"ע דלא יטבע וסלכה כוחים כדפי' סרי"ף לשם כהלכות דף ס"ח, ועוד הרי כתב סרי"ף לשם דאף ר"א לא פליג עליה דר"ע אלא היבא ליה אחר שלש אבל היבא ליה אחר שהיה אפילו ר"א מודה דטפור משום דהוי שטר שטבור קרקעות ושמעינן מניה דהיאך דר"ע וכו' אידך חמשין דבשטר אית לך גבאי וחמשין דבע"פ ליה לך גבאי דמבסל חמשין ושבעה שבועה היבא ומשטר משום דהוי ליה שטר שיעבוד קרקעות וכו' עכ"ל סרי"ף. ח"כ הרי משמע מתוך דברי רשב"א ור"ע להדיא דאם הוליא שטר של חמשים דלא יטבע אילבא דר"ע דאין שבטין על כפירת שיעבוד קרקעות ולא על הודאה שיעבוד קרקעות. וכמו שבסך סרי"ף בן מנחם מחון סוגיית בגמרא דב"ע (דף ד') דמקשה שם על דברי רב ששה דפטור סייק מייחבי סלעין דיריין וכו' עד קמאי מיבא רשב"א וכו' דקמאי ג' לאפוקי מדר"ע דאמר כמשיב אביהם וכו' אי הכי רשב"א אומר: הוליא וסודה במקלס הטענה יטבע אף זה ידבר מבייא ליה אלא הוליא לעולם ב' פטור כו'. הרי שמטיק בגמרא מלדא קאמר אף דבשמים מודה רשב"א משום שטבור קרקעות כדפי' סרי"ף וכו' סרי"ף ש:

ואן אכזבי אדווי מורי אחלס אח פני מעכ"ח שאל יסליך **אם** דברי אחר גזו ויאיר עיני ככתב במקלס ספקות שפלו לי נכמחברים הם לא זכייה נשי"ה לשתוח מי בדרך וללמוד ממכ"ח פא"פ :

הא' מה שכתב ס"ד בעור ח"מ סי' מ"ט על הא דכתב סבור וכתב סרי"ד ישייה וכו' עד אלמא שריך לכתוב פלוני לוח מפלוני וכתב סרי"ד שם ומה שריך לכתוב פלוני לוח וכו' היינו כדי שלא יעשו זה כן, אבל אם לא כתב שם העיר וגם זה לא ענין כן השטר כשר ואין לומר שדעת ר' ישעיה ששטר שלא נכתב שם המקום פסול דהא תיבא ביה חכמה כמוליא ס"ח על חבירו ולא היה בשטר שם מקום דגובה ממנו שם הוליא בו השטר וכמו שכתוב בדברי רבינו בס"י מ"ב ע"כ דכריו. ואני הווינו סמיכתי מה מיישי ראיה מאוקף כחובות דהסח בסוף כחובות דכשר היינו אם לא נכתב שם המקום ששעשה בו הסמולה וגובה ממנו מקום הוליא שם השטר ורבינו ישעיה שכתב שריך לכתוב פלוני מעיר פלוני וכו' היינו שם מקום דירת הלוה לריך לכתוב לסימן לידע איהו יוסף בן שמעון הוא הלוה ומה ענין של כרייתא דסוף כחובות לכהן. אבל בעיקר דין שכתב סרי"ד ישייה לא מפסיל השטר אי לא כתב כן אפשר דין עמו כיון שסרי"ד ישייה מביא ראיה מגבאיבנו גופו אינו פסול אם לא כתב דירת הגבאל אם לא נשייה מקום דירת הגבאל או האסא ואפשר ג"כ בשטר פסול אם שיה מקום דירת הלוה דהוי מוזיק מחובו :

חב' בח"מ סימן ס"ז לפיכך ראוין שהיה מוליא שמי"ח שיש ללוי על שמעון וטופן שלוי נתן לו בכתיבה ומסירס וכו' עד שבעה היסח והפטר עד כאן. וז"ע גבי שדכריו וראין תמוהים במ"ט ג"ל דשבויה ו' ששבע שמעון כדי לפטור עמנו מעוי דמי דין או לרין הוכר כפי"ד בשם רבותיו כו' ע"כ. ודבר סימא מה שכתב שישבע שמעון ויפטור ומדברי המיימוני משמע שישבע לוי המוכר לראובן שלא מכל לו השטר ואינו דומה להודאה רבותיו שהשטר יולא מתחתיו ר' אחר וכו' דהסח מיידי שבעה בשטר שגמלא ושל מירו דאחרת כנפילתו אבל כדן זה שראובן מוליא שמי"ח שיש ללוי על שמעון ולוי שטען שלא מכרו לו ולא נתנו לשטר ככתיבה אלא הפקידו בידו יטבע לוי שלא מכרו לו :

הג' במרדכי סוף סגול כהרא דאיה לחמרים במיא וענשיה משום דרודף הוא. וכו' וכגון שהיה כחמילה סכנה לסכנים חמור ככפיהם אבל אי הכי רגיל להסכים כמו שזוין ואחר כך נעשה כך וכו' אם הסליכו לכהר חייב ובגית יוסף חסן משפט סי' ש"פ הביא דברים אלו בשם תשובת מיימוני וכתב דכריו תמוהים הם מה שהייבין לשלם אם כוי רגילים להסכים כמו שפושט עמה ואח"כ נעשה כך שהיה חמור מקפן ומדלג דאנו מי שיש לו כלב רע או דבר המזיק שחייב להורגו ולסלק דבר המזיק כדי שלא יזיק אחרים אם קרנו אחרים וסכרונו מן מיימוני עכ"ל. ואני הווינו תמוהי מאוד דכריו דהסח גבי כלב רע או דבר המזיק שהיה לו להלק דבר דכריו והורגו והוא אינו חושש ומיחה ואינו מסלקו רודף הוא ולכן פל כהורגו פטור וטוה קטביר אבל זה שכתבו שהחמור להסכים ולא היה יודע ברזע מעללו והיה רגיל להסכים והשכיו כהך לחובי ומקפן ומדלג ובעי לאטובעי ספינס והשליכו לכהר חייבין לשלם כדן המוליל עמנו במתן חבירו וכן משמע בשלחן וכו' וכתב ע"כ. עד ולאו רודף הוא והסח גבי כלב רע נמי לא היה רגיל להזיק ועבדיו כהך ור"ל להזיק בפעם ראשון וקדם להורגו חייב לשלם מעטעם ששליח עמנו במתן חבירו :

הד' מה שכתב המרדכי ריש כ"ט ריש ע"ג ח"ל שלא הסא סודלס פ"י גזולס וכו' וכן סי' רלב"ן ס"ח אפילו

הכלה זו ראיתי נגממים בדברי ר"ח ובדברי רב הא' גאון ובאלפס ו"ל פירש"י עיקר. מדכתב ר"ב ראיתי נגממים בדברי ר"ח ובאלפס ו"ל פירש"י עיקר משמע בדברי ריה"ק אינם בדברי רש"י ו"ל בדברי רש"י ובדברי ריה"ק דבסדרא משמע בדברי ריה"ק דעתה שיהיה שיהיה ס"ח ס"ב"ח ב"ח"ט ס' ל"ו בסופו ח"ל וברש"י דהו דברי ר"ח והסכים לדברי ריה"ק ורש"י שפירשו דסבר ר' דכל ס' מיום משועבדים לבפלת המנה ושאר חבירותיה עד שהגבס כל כחובתה לפיך חולקת בשום ע"כ. הרי שכתב ס"ב"ח דעת ריה"ק ופירש"י שזין ו"ל"ט מה שכתב ר"ב בדברי ריה"ק נגממים ופירש"י עיקר:

הי' מה שכתב המרדכי כוף פג"ס (דף השל"ס סוף ע"ג) ובספר ח"ו פסק ק"ו הלכה למעשה וכן ס"ד שמואל וטעם משום דסתמא חתיכה נמלחה לבד מתחילה ואח"כ אסרה שאר החתיכות וכו' ע"כ. ו"ל"ט הרי כתב בספר בתחילה דבריו ומסבירם וד"ש"י פי' ס"ד יחאק מוינא הלכה למעשה דחתיכה כבר שמואלה נעשה נבילה וכו' וסיים מדפירש"י גבי יחאק דחתיכה שפלת לדיקולא שזיו החתיכות ביחד בסל אפ"ה הוי החתיכה ראשונה נאסרה טלה מעטם שאין שאר החתיכות מועילות לבטל ולפי מה שנתן אח"כ העטם משום דסתמא נמלחה החתיכה לבד משמע הוה אם ידוע בודאי שנמלחו יחד מועילות שאר החתיכות לבטל ואין החתיכה עצמה נעשה נבילה:

הי"א עוד ילמדנו דביטוי מי שגירש אשתו בתוך כ"ד חדשים ללידה בנה אף היא גמלה ג' חדשים קודם הגירושין אם היא מותרת לישאא תוך כ"ד חדשים כיון שגמלהו קודם בגירושין. כי מעטם כזה היה במדינה אשכנז ופלה מחלוקת בין החכמים מהקדם רע להסירה לישאא תוך כ"ד חדשים ודאייהם ממה שכתבו הסוברים אם גמלה בנה קודם מיחה בעלה ואח"כ מה בעלה מותרת לישאא מיד אחר ג"ח קודם כ"ד חדשים ללידה בנה וכו' אם גמלה ג' חדשים קודם הגירושין דמיחה וגירושין שזין ואדרבה יוסר יש להקל בגירושין כי ר"ח כתב דאין לסימחין כ"ד חדשים בגירושין ומקלח חכמים אסרוה לישאא תוך כ"ד חדשים ה' אם גמלה ג' חדשים קודם בגירושין דדוקא גבי מיחה בעלה לא שייך לערומי כי הסיחה בידו שמים ולק קבטו הגאונים זמן ג' חדשים קודם הסיחה דסתמא דמלחה ג"ח קודם ויחאק לא היתה יודעת שישתא ואפ"ה גמלה בנה אבל פחות מכן לא מועיל שגמלה בנה דחיישין לערומי כשתראה שבעלה מוכה למוח הנמול בנה בעודו חי ולכן לא מועיל אבל גבי גירושין ללא בידו שמים חיישין לערומי אף אם גמלה ג' חדשים קודם בגירושין כי לערומי מדע שיגרשנה כגון אם נחפשו ביהד לגירושין לאחר חצי שנה וכיון דלפעמים יש שם ערומי אף בלא ערומי לא יועיל כי כמה וכמה חומרות החמירו במינה כגון אם שכרה לבנה מינה ויהא שבעתה שלא לחזר בה. וגם במעשה זה שבמדינה אשכנז היה בערומי כי האיש והאשה נחפשו ביהד לגירושין שיגרשנה בעלה בתוך שלשים ובתוך זמן זה ברח האיש למתחילתו ולא שכר אל ביהו ר' אחר חצי שנה ובתוך זמן זה גמלה לבנה ואחר בואו אל ביהו טוב נחפשו ויגרש. ועוד סיבאו. ראיות לאסור מללה שמיים שוב פוסק אחד לומר אם גמלה ג' חדשים קודם גירושין מותרת אף כתב אם גמלה ג' חדשים קודם הסיחה משמע דוקא כפי:

לכך ולא מצינו מתנה בריוא לאחר מיחה וכו' דאמר פ"ק דכ"מ כו' וסיימו בדברי מוסר"ם במשנה שמיים על אלו השמונות קשו אסדדי:

הי' מה שכתב המרדכי פרק דמי ממונות (דף רפ"ט) ו"ל ופי' ריב"א דכ"ס דפסול לאשה בן אחי חמיו וכו' עד דאפיך מקרא דאשה כבעלה אבל מה שקנה כבעל לא קנהה אשתו וכו' וככתב ס"ב"ח כ"מ ס' ל"ג בשם ריב"א דהו דסקרוב לבעל פסול לאשה אבל הקרוב לאשה אינו פסול לבעל טעמא משום דלמרינן בב"מ מה שקנתה אשה קנה בעלה וכו' וכו' דאמר' פרק זה נזיר (דף כ"ח) בבורא אמרי בעל כחשתו בפומדיהא אמרי אשה כבעלה ס"ל דתרי לישאי פליגי אסדדי וק"ל כלשנא דאמר אשה כבעלה דעת שפוסקים ס' עכ"ל. ואפי' שדיוט לבי אומר לי שלא דק בגאון בדברי ריב"א שסדי כתב המרדכי בשם ריב"א ובעל חמותו פסול לו מידי דכיוי אלשת חורגו הרי דס"ל לריב"א דאדם פסול לבעל חורגתו אפי' דבעל כחשה לא אמרינן ולכן ריב"א מביא ראיה מלשון חורגו לבעל חורגתו דהיינו בעל חמותו משום דס"ל לריב"א גבי ראשון בראשון כמו גבי בעל חמותו אשה כבעלה ובעל כחשה וכו' קאמר ריב"א דאשה כבעלה אמרינן בעל כחשה לא אמרי' היינו גבי ראשון בשני ודוק בלישנא ולא תמלא אשה כבעלה ולא בעל כחשה כי אם בראשון ושני, וכן זכרתי שכתבתי לי מ"כ"ט בן כהויתו מ"ק מים על ידך וכן כנחתי בספר מרדכי בשם מ"כ"ט. ו"ל"ט ס' הו דקאמר בגמרא בבורא אמרי בעל כחשה בפומדיהא אמרו אשה כבעלה ס"ל לריב"א דלא פליגי אסדדי וריב"א פסק בשמי הלוותות גבי ראשון בראשון כגון גבי אשה חורגו ובעל חורגתו ובגמרא מייסדי הנה תרי לישאי אהא דעמי מכו שיעיד אדם בלשת חורגו כבורא אמרי וכו' וסיימו דפירשתי:

הו' מה שכתב המרדכי פרק שבעת דיניי (דף של"ו) שאל לר"מ אדם שקנה קרקע מתבירו ויש לו שטר ובהך ג' שנים עזר המוכר חזרה מוכרה לי וכו' ובח"ה ס' י"ב ביבא ס"ב"ח דביים אלו שפטר מוכר"ם אפילו מהיסת וככתב הוא עליו ואיני יודע לתם פטור משבעת היסת והאשר דס"ל בלישנא דפטור משבעת היסת הוה ליתא דדרה דממוא. הרי כתב ר"מ בדבריו דמלוס כ"ג חייב לישבע אפי' ליתא דררה דממוא. וגם מה שכתב בגאון על ר"מ לתם פטור כלן משבעת היסת תשובתו בלדו כמו שכתב מוסר"ם בדבריו דכל הקונה כותש שטר וכו' אין לו אילו נחמן נחמן משא"כ במלוס דלגילין לסלוות בלא שטר:

הח' מה שכתב המרדכי ריש תענית (דף רע"ז ריש ע"ג) סבולך ממקום שאין מתעניין למקום שמתעניין פי' ריב"א כו' עד ואין משלים מולך קהני בסיפא מהענה ומשלים דקתהי ברישא. ותימה דיותר ס"ל מולך קהני מהענה ומשלים דקתהי בסיפא ממקום שמתעניין למקום שאין מתעניין הרי זה מהענה ומשלים דזה הוא ראיה גדולה כיון דבזה סדיו עמלו כתב מהענה ומשלים בכולך ממקום שמתעניין וכו' וממקום שאין מתעניין למקום שמתעניין לא כה מהענה ומשלים. ואפשר שהענין גורם בחלמוד בגירסה כ"י"ה הסולך ממקום שמתעניין למקום שאין מתעניין הרי זה מהענה ומשלים ממקום שאין מתעניין מהענה ולכן כתב בספר מולך קהני בסיפא מהענה ומשלים דקתהי ברישא ר"ל כגון גבי הסולך ממקום שמתענה וכו' אכן בגמרא שלנו גורם מי שסיס מהענה על הלאה ועברו וכו' עד מהענה ומשלים הסולך ממקום שאין מתעניין למקום שמתעניין מהענה הסולך ממקום שמתעניין למקום שאין מתעניין מהענה ומשלים לפי גירסה זו תמוכה מאל:

הי' מה שכתב פרק מי שסיס נטוי (דף תתמ"ג ריש ע"א) ח"ל מי שסיס נטוי ג' כתב ר"ב ח"ל על

שאלות ותשובות הרמ"א כ"ג קיד קטו

החיבור שחיבר בנו של מהר"ר יוסף בן לב ובראחי דיבור זה ח"ל נדרשתי לאשר שלחתי בפרק כ"ז לדיבור מהסמוך מעט סכמות ורב האיות ח"ל והוא שסייד וכייד וכו' ובודאי דר"י לא קאי לפי מאי דסליק אדעתין אלא אמסקא דאי קאי לפי מאי דסליק אדעתין קשה עובא וקל לביזין אלא ודאי אמסקא קאי וא"כ מאי רחיש מייחי ר"י ז"ל לפירושו במאי דקאמר דא"כ אפילו וכו' והלא לפי המסקנה מאי דקאמר וכו' הוא כמו אפילו וכו' לאשמעינן מאי דקאמר בגמרא דלשון יומא היכא דסייד וכייד בגופה דתהאכר כולא וא"כ לעולם אימא לך דאפילו סייד וכייד בגופה קל אכן נוטל מה שחדש וכו' לא ומאי דקאמר והוא שסייד בגופה של אכן אחא לאשמעינן לא דאפילו בגופה של אכן לא תהאכר מאי דקאמר וכו' כגו בגמרא . וגם בפשט ההלכה איכא לאקשווי אמאי לא מירן מכו דתימא היכא דסייד וכייד בגופה של אכן דלריך לנקוב מעבר לעבר קמ"ל דנוטל מה שחדש וכו' לא . ואפשר לומר דזוחק דלךך נהכיין ר"י למדך זמח סקאיא ולס"ק דלאו דוקא נוטל מה שחדש כלומר ומתבאר ליס למתוך דסיכא דסייד וכייד בגופה של אכן דנוקב מעבר לעבר ולא כגי בגופה מה שחדש לחוד ומתבאר ליס לחלק בין היכא דסייד וכייד בגופה של אכן לסיכא דלא סייד וכייד דתסת נמי נוטל מה שחדש ולפי זה הפירוש בדברי החוס' השלשן סוס דחוק ומגומגם וז"ע עכ"ל בחיבורו . סוס עס כל שהללוהו הויח דברי ר"י ב"נ"ע אין ולא וריפא דיוד . ועוד קשה לי על פירושו ר"י אף דקאי לפי המסקנה אמאי לא קאי ארבע אבנים הס כיון דלריך לנקוב מעבר לעבר דזוחק לומר דמא ביטול הוא נמשך כיון דמשכתא בזבאן אחת וכו' דוגמת תירוואל דביח שבתך כיון דלעיניו ביטול והסתחואה חד קא חשיב ליס ולמר דמעב עשילס להויאר לאור סוואס ר"י בלס בזאולי יש חסרון או איזס ענווס בדיבור כי הסוס' במכתב ע"ז סס מוטעים ומשובשים ואין לי ספרים מדויקים לכניה עס . ונחזור על הרשכותה כי גליתי טפח ויותר מציפחים כסתיי באשר לשמע און מפס לפס יסדר ויזיע דברי הר"ר ישראל הכוזב בזכס נפסק הפסס כי גס או רב מתיח סקולוס . אף נעתייר לאל נורא סולס סולס . יגדל כסאף בגנס סמנולוס . ויהלו פמך רכיס ורכלת ואין מתירד . אלה דברי סמנחיר כלב ונפס אוסכך סעזיר סנחלמידס . דוד בר יעקב הכהן ואח"ה :

דך סקריקין ומלשון סמרדכי משמש להאשרות וסקריקין סוים ומכ"ה כניה וגרס בספר סמרדכי אפילו לפירש"י דפירש דספרים און בזן דין וכו' עדיין לא נשמר מעכ"ה מקושיא ז וגם ט"פ סלמח איוני כן סמעין בפירש"י סס . לכן נראה לי סודיע דעווס וכל בספרים וצריך לגרוס אפילו לפירש"י דפירש דספרים יש בזן משוס דין אכפרות ואין בזן משוס סוקריקין וס"פ אפילו לפירש"י דפירש סס על כברייהא דניטין הבל מחמת סחוב ומחמת אכפרות אין בו משוס סוקריקין אס ססס ביוד י"ב חדשים לתח ריביי לבעליס כתיקון חכמים ויוחיק בקרקעות אלא יחזיר בחסם , בספרים איוני כן ואל יחזיר אלא דמיוו סקקו כמו סוכוכה סמרדכי וכן כתב בסג"ס מיימוני ר"ס פתק עשירי דלכות גיולס בשס ר"לז"א כן בסנאן ו"ז וכן פק"ה אשר"י דפרק סטוס ח"ל לג"ל כפירוש ריזב"א ארס ססניה ספרים בעיר וברח ונשארז אס קנאס יסודי אחר יחזיר לו עד כדי דמיסן אס כך נתנו בזן אפי' לפירש"י סמחזירין בחנס בזין כותי הבל מחמת חוב ואין בזן דין סוקריקין מ"ע כיון דלמרי אין לוקחין ספרים ויחר מבדי דמיקס ה"א כדי דמיסן לוקחין וע"ש ובחוס' דייס סטוס (דף ל"ח) בד"ס א"י מבדית ארי וגם ל"ל לגרוס ל"ל ריזב"א במקום ל"ל רבז"ה , וכן מלמחי בשני סמרדכי ישיס וא"כ סוא דברי סב"ס מיימוני וסג"ס אשר"י וכל זה יודיע מר לחלמיו הקטן פ"י מוקדס כדי להאיר עניו ובזן שלוחיס דמר יסכא למעלה למעלה ויארין ימים על ממלכתו סוא ובניו בקרב ישראל . נאוס הירש עליושר :

תשובות ב' אלו השאלות אוח י"א י"ב הנמלא לקמן סי' קכ"א :

קיד איש לבב מעלין בקודש ולא מורידים . נדיב עמים גומל סחדים . עושם אדם אדם סהרגלים בלימודים . כי מי סמחוב בגנס גנות עלי נקס פלגיס פלגי אלהיס ספרדס אשר למך עייל בלא בר נכנס בשלום ויואל בשלום . ס"ס סחכס סשלים רבצ דשמיס מדרבנא דלואמחיס סיי ופוקר סריס עווחז זס בזס סרס ספניס סחוק מראיכו כמרחס סבוק . גלון עולס . מי סקסס אליו וישלס . לבו כסחוס של ארס . כמסרד"ר משה בן סר"ר ישראל י"א . יס שלוס בזילוו . וירסס בחכמים גבולו . וע"ס סגולתו סב"ל לימונו נלכ"ה . עס סהלך במלכותו יוסתס . וסי כזית סודס . גמול ידס סוס . ונומיסס מנורלים בנעוריסס כסשילי יחיס סביב לתח סלחט טלח דשן אמן . אחרי יכונו לעגי סדרס רוס עך וספארתיך כי ענגללים זכות פ"י זכאי דסייו כסר"ר ישראל סופר אשר גיול סבס וגדולת עולס סורחו דמר סמחחי סמחס גדולס וסמחי דברי למוך סרשי וסחקי לבי ססרקי לו כנשיקס מפי לפיו כי ירחמי מעוף סשמים וליך חס סקול ובכחי כשפל קול ססחוס' לערוך סלחן לשלחי וסחי נשפי כס ובפרס סורס יסא וכו' . ואבז כסיוחי עוסק סל סוחס ספירס ממחי כסר"ר ישראל סב"ל בלשון אחס של סחוס' דסייוו בד"ס והוא ססייד וכייד וכו' ומקמו במסכת ע"ז כפרק כס"ז (דף מ"ז) לספיק רזעי עס-מר כי לשון ר"י סאומר כי לאו דוקא נוטל מה שחדש וכו' לא וכו' סובל דקאי לפי סמסקנא דמסיק דמכו דוימא כיון ססייד וכייד וכו' ויחיתכר כולס קמ"ל . אבל לפי ססקלק דעתין לא קאי או סובל דקאי אף ססקלק דעתין וחי קאי אסקלק דעתין וחי קאי אסקלק דעתין קשה לסולמו לפי ססוגיא דסקסס וסא דומיל דביח קתי וכו' וסעולס לפי עמיח דעתי דדברי ר"י קאי אמסקנא וסא ססחוס' קלרו בלשונס ולא כתבו חיבכ וכו' ליח זיס מחו"ט וכו' עד וססס סקסס לפי תלמיד אחד מן סספרדים סביח עמו סחיבור שחיבר בנו של סכר"ר יוסף בן לב וסרצחי דיבור זס וסכס סס בודאי דר"י לא קאי לפי מאי דסלקא אדעתין אלא אמסקנא דאי קאי לפי מאי דסליק אדעתין קשה עובא וקל לביזין אלא ודאי אמסקנא קאי וא"כ מאי רחיש מייחי ר"י ז"ל לפירושו במאי דקאמר דא"כ אפילו וכו' והלא לפי המסקנה מאי דקאמר וכו' הוא כמו אפילו וכו' לאשמעינן מאי דקאמר בגמרא דלשון יומא היכא דסייד וכייד בגופה דתהאכר כולא וא"כ לעולם אימא לך דאפילו סייד וכייד בגופה קל אכן נוטל מה שחדש וכו' לא ומאי דקאמר והוא שסייד בגופה של אכן אחא לאשמעינן לא דאפילו בגופה של אכן לא תהאכר מאי דקאמר וכו' כגו בגמרא . וגם בפשט ההלכה איכא לאקשווי אמאי לא מירן מכו דתימא היכא דסייד וכייד בגופה של אכן דלריך לנקוב מעבר לעבר קמ"ל דנוטל מה שחדש וכו' לא . ואפשר לומר דזוחק דלךך נהכיין ר"י למדך זמח סקאיא ולס"ק דלאו דוקא נוטל מה שחדש כלומר ומתבאר ליס למתוך דסיכא דסייד וכייד בגופה של אכן דנוקב מעבר לעבר ולא כגי בגופה מה שחדש לחוד ומתבאר ליס לחלק בין היכא דסייד וכייד בגופה של אכן לסיכא דלא סייד וכייד דתסת נמי נוטל מה שחדש ולפי זה הפירוש בדברי החוס' השלשן סוס דחוק ומגומגם וז"ע עכ"ל בחיבורו . סוס עס כל שהללוהו הויח דברי ר"י ב"נ"ע אין ולא וריפא דיוד . ועוד קשה לי על פירושו ר"י אף דקאי לפי המסקנה אמאי לא קאי ארבע אבנים הס כיון דלריך לנקוב מעבר לעבר דזוחק לומר דמא ביטול הוא נמשך כיון דמשכתא בזבאן אחת וכו' דוגמת תירוואל דביח שבתך כיון דלעיניו ביטול והסתחואה חד קא חשיב ליס ולמר דמעב עשילס להויאר לאור סוואס ר"י בלס בזאולי יש חסרון או איזס ענווס בדיבור כי הסוס' במכתב ע"ז סס מוטעים ומשובשים ואין לי ספרים מדויקים לכניה עס . ונחזור על הרשכותה כי גליתי טפח ויותר מציפחים כסתיי באשר לשמע און מפס לפס יסדר ויזיע דברי הר"ר ישראל הכוזב בזכס נפסק הפסס כי גס או רב מתיח סקולוס . אף נעתייר לאל נורא סולס סולס . יגדל כסאף בגנס סמנולוס . ויהלו פמך רכיס ורכלת ואין מתירד . אלה דברי סמנחיר כלב ונפס אוסכך סעזיר סנחלמידס . דוד בר יעקב הכהן ואח"ה :

תחבר טולט כדקאזחיק בנמרה וגם בשעת הלכה איכא לאקשויו אמאי לא תירז מ"ד ריכסא דסייד בגופה של אבן לריך לנקיב מעבר לעבר קמ"ל דטעל מה שחידש וכו' לא ואפשר לומר בדוחק לךך נחשוין ר"י לתרן זמא הקושיא ולהכי קאמר דלאו דוקא וטעל מה שחידש כלומר דמסכתא ליה לתרן דסיכא דסייד וכייד בגופה של אבן דנוקב מעבר לעבר ולא סגי בנטיילת הסידור לבד ומסכתא ליה לתלק בין היכא דסייד וכייד בגופה של אבן להיכא דלא סייד וכייד דתתם נמי טעל מה שחידש ולפי זה הפירוש בדברי הסו"ס גלגון הוא דחוק ומנומנם ור"ע ע"ל בחיבורו . כנה עם כל ההגלותו הנייה הסדר בל"ע אין ולא ורפיא ידו . ועוד קשה לי על דברי ר"י אף דקאי לפי המסקנא אמאי לן קתיי רביע אבנים כיון דלריך לנקיב מעבר לעבר ודוחק לומר דתמו ביעול הוא נחשב דוגמת תירואל דביה המתרן וכו' ע"ל שאלתך וכתיבתך : ד"ע אבני כי כסכינו הסכמים הקדומים כי שניי הלויות נמךך אמר הרכבה החומרים גופאיים הלויות והחומרים אחר המגו וטעבט והטעבטים מהחלפים בשניי האקלימיים והאוויריים עד שהרעות מהחלפות כרחוק מרח ממעבר כן הרחיק את דעתו בדבר זה כאשר אני רואה כי לא מחשבותים עם הסבירים המקבילים לקולי אשר לאו דבור זה כמקבולותיהם לא עלה על דעתם דעתו . וזה התחלה בשאלתך לומר כי סובל דדברי ר"י קאי לפי המסקנא ילה אלקא דתקן או קאי אף האלקא דתקן אבל שיכא קאי אלקא דתקן ולא אמסקנא זה אינו כלל אלך ולא כן לבני יחשוב כמו שיחבאר בעתיד . אך אני אראה לך חולשת פירוךך שיכא קאי על המסקנא ואח"כ אבאר דעתי . כנה לומר יבמנו חזיק מה שפיך מדבר בשם חיבור החכם אשר אינו מביא ומתקשה אס קאי על המסקנא והנייה הסדר בל"ע . ועוד דוחק שחנשו לריבין לומר שהסו"ס החמילו בדיבור והוא שסייד וכייד וזלונס לומר המסקנא שאלמר ואף פ"ג דסייד וכייד וזה חילוף גדול לא יסבול אחד מב' פירושים סן מה שכתבה מדעת עמלך שחבר חיבה וכו' או מה שכתבה בשם החיבור הספרדי שנקט ור"ל כמו אפי"ם ותיכס אבן שוין כתיי בדבר זה . ועוד אס דברי ר"י קאי לפי המסקנא כאשר כתבה ביה לו לרא"ש ולשאר פוסקים להביא דברי ר"י לענין הלכתא ומדלא ביניא סרי"ף וברא"ש דבר זה רק המשנה בלויה ש"ע שאין להלך לפי המסקנא . ומת שחילתו ואמך בחבור החכם ה"ל חיבורו אינו יודע ופלפלו אינו מביא ואלס כל חיבורו כן יעול עם שחידש ככל כי לפי וכייד . כי מה שטקסו בגופה של אבן מה שהלכה אינו קשה כלל כי לפי המסקנא לא עלה על דעתו שיעול מעבר לעבר אפי"ם סייד בגופה של אבן וכמו שיבאר בדברי כנסתה שעת הסלס . ועוד אני לומר אף לפי דבריו שהיה ס"ד ואלו לא היה ר' אחי היינו מפרשים המשנה כן שיעול מעבר לעבר וכו' (דבלא זה מתיכא יסוק אדעתיה חלוק זה דתא המשנה לא קתיי אלא ג' אבנים ועל כרחיה סייד וכייד בגופה של אבן הוא בכלל אחד מאלו ג' אבנים הסכרים (משנה) וה"כ לא הסמינו רבי אחי דבר כי לא בנר הוא רק שהמשנה מדברת בסייד וכייד בגופה של אבן וה"כ בעל פיה ימא דלריך לנקיב מעבר לעבר ועיקר הירושא של ר' אחי היה חסר מן הספר אבל לפי תירוק בנמרה אחא ר' אחי לאשמועי' דלא ימא דסייד וכייד בגופה של אבן כולל חבס מתחילת לךך ותתא טולט על קן אחא ר' אחי לסודיענו דתוא בכלל טעל מה שחידש כל זה אינו לומר לפי דעתם . אבל בלמא אף כן קול ולא דברים ור"י לא קאי רק אלקא דתקן מעיקרא אבל לפי האמת אין להלך בזה כלל דמי יבדיתו לחלוק זה משא"כ לפום מה דלקא דתקן דסייד לריכס לתלק חלוק זה עמא דברי ר"י דל"כ אפי"ם לא סייד וכייד בגופה של אבן וכו' ומתכתבה שחא קאי על האלקא דתקן קבס לטולמו לפי סכונא ודקסא והא דומיא דביה

קתיי וכו' והחיבור שהזכרת שכתב שחא קאי על סלקא דתקן קשה פונא וקל להבין אפי כעבר ולא ארע מה קבס לכס כי סתמא דבריכס והגני לריבין לפיך ואפשר סכונא לפי סכונא לי ואלו מתוק יתורע קושייתכא אס מעב ואס סרב . רק אחי חקשה לך חמילא בסכונא ו למת לא סגי רב אחי דבריו על שהשנה רשונה של ביה סן לפי סלקא דתקן סן לפי המסקנא וכן המתקן שחקסא מי לא עסקין דשיע וסדר שיע למת חקשה קושיא זו מביה ולא חקשה אוחה מלכן עממה מי לא עסקין דסייד וכייד בלא גופה של אבן . אלא על כדרך שמע פי סכונא ויחייב כלל חס כי בחס בביה לאו בגופה הוא ובאכן הוא בגופה ועל כן רבי אחי סן לפי המסקנא וכן סלקא דתקן אורחא דמלתא נקב וכן המתקן אולך להקשות מביה מי לא עסקין וכו' בדאבן היה אפשר לומר דלא איירי אלא בגופה של אבן כואיל ודרכו בךך ולכן הולך להקשות מביה ואכן דומיא דביה קתיי דלתיא בסכונא ומעכשו גם דברי ר"י וכוים כפסוקן כי ר' אחי אמר והוא שסייד וכייד בגופה של אבן ופי' ר"י לאו דוקא וכו' ולפי זה ר' אחי פירש המשנה שמה שקאמר נטל מה שחידש ר"ל שיקיב מעבר לעבר ולכן קאמר והוא שסייד וכייד בגופה של אבן אבל אס לא סייד וכייד בגופה של אבן אע"פ דטעל מה שחידש לא מיירי מהייתן בךך כי זה לא תקרא אכור האבן רק איכור הסייד וכייד ומתייתן באכור האבן קא מיירי אף סלקא דתקן והא דומיא דביה קתיי וכו' והנה ביה לא מיירי בעשה דבר בגופו ואפי"ם מתסר הביה ש"מ דנטיילת סייד וכייד מקרי אכור הביה וס"ס דמקרי אכור האבן ומתייתן מיירי בכדי וסיינו דלא כר' אחי ומכני ביה נמי איכא בניי אורני בו' , וככני מיירי מהייתן דתוי בגופה של ביה ומקרי אכור הביה ומתקסא מי לא עסקין טלי וסדרא קושיא לדוכחה וחד מדבריו אלא כי אחמר בו' ומתייתן מיירי בסייד וכייד לחוד וזה מקרי איכור הביה אפי"ם דתוי נטל אלא מה שחידש ופי"ג לנקיב מעבר לעבר עכ"פ . והו לא מידי רק שלום . ממני בשחא אויברלש בקראקא :

קמז שאלת על אשה שירשה מאביה סך גדול ובעלה לקחט ליוו ועסק בהם על ימיו ונפטר והייה חיים לכל ישראל ועבשו אשתו תובעת רכסי מלוג ש"ס מלבד כתובתה . גרסין ריש פרק מליאת האשה (דף ס"ה) : מליאת האשה ועמם ידיה לבעלה וירושתה הוא אובל פירות וכו' ופירש"י והסופות אס נפל לס ירושה הוא אובל פירות בחיים והקנן שלה , וכן מבואר בגלס פרק האשה שנפלו ובכל דברי הפוסקים הראשונים ואחרונים שירשה אשה אין לבעלה בהם רק הפירות והקנן שלה והס וכסי מלוג ש"ס של אשה . ומבואר בגלס ג"כ שבמיתה סבעל קתה עלמו וכמו שאמרין פ"ק דקידושין (דף ב') האשה נקיה בשלש דרכים וקושה עממה בשני דרכים בגט ובמיתה סבעל וכשזכה בעממה חוזרין כל רכסים אליה מלבד כתובתה עיקר ותוס' ומבואר בגלס שאין ב"ח גובה מנכסי לאן ברזל ולא מנכסי מלוג יסודיים לאשה כמו שכתב ספור ח"ס ב"י ז"ו ור' ירוחם בשם סרמ"ס כל זה בחייו כ"ש לאחר מיתתו שנפטרס ממנו שאין ב"ח גובה מן רק היא בנכסיה כתיב אחר' ואינה חייבה לפרוע בגד בעלה מנכסים יסודיים שהסכים לבעלה . ואס אין ידועין כהנו הפוסקים ס"ס שהיא לאמנת שבועס בגדלים ומכשירים שדרך סלס להכניס לבעלה ופל זה בחייו שכל מה שקתה אשה קסא בעלה ולכן אינה לאמנת רק בדברים שדרכה להכניס לו אבל לאחר מיתתה לאמנת על כל מה שנידרס מידי דתוי אסא דלמריין פרק חוקת סכמים וכן סלס סוסאלת ומתנתה סך הביה וכו' ואינה וספרות ילמות על שמה ואמרה שלי סס עליה להביא דליה ואמרין ססס לענין אמין שלא חלקו נע

אם נאמר דליח לכו דרשות אחרות בזה מ"מ דלמא שאר מינים אין להם אלו הסוארים שאמרו באתרו ומאחר שכבר נהבאר שהמורכב לא נקרא אתרו א"כ ממילא לא נבשרה ואין לו בו אלא מה שאמרו חכמים. וכבר משעתי מזקן אחד שאלו המינים פירות הנקראים (מור"ג"י או גליונות"י) ענמין דרים משנה לשנה על האילן וגם יש להם כל הכימנים הנאמרים בנמרא וכי סלקא דעין להכשיר פירות אלו בבורח אתרו ולכן המורכב כאחד מהם ואין להכשיר רק האתרוג ולא שאר מינים ולא בזרע תלוי מתחת מאחר שכבר נבאר דאתרוג אפי' מקלף אתרוג בנשמע כמו שאמר' פרק ארזו ואת בנו שה אפי' מקלף מה בנשמע אינו ראוי. חדא דלשון תורה לחוד ולשון חכמים לחוד ומאחר דרז"ל אמרו אתרוג לא הו"ל להכשיר מקלף אתרוג ועל מה שכחוב בבורח פרי עץ הדר לא הו"ל לומר דאפי' מקלפו הדר דא"כ נכשר שאר מינים ואפילו מקלפו הדר כשר ואפילו אינו דר כל השנה על האילן נכשרו אפי' דר מקלף שנה. ועוד דשאי שם דדרשין מקלף מה לרבות ביו וכלאים, חדא דלמא דוקא מה משמע לכו הכי דהא מפורש כשב ועו ממעטין כלאים וכ"כ כיו ולא אמר' מקלף מה או כשב כשר (א"צ"ג דבש' מרובה מפרש סא דממעטין מפורש ודבש ועו משום דשוכח מעניינה דקרא מ"מ וכול לומר ג"כ דיש להם לחוד בזה למעט, וכן כתבו הסופרים כדא"כ פ"ק דבכורות דלא אמר' בכל מילי דאף קאפו בנשמע ומוכית ליה ה"ס בכמה ראייות (ע"פ). ועוד דהתם לחומר אתרוג מקלף מה להכשיר כיסוי או לחייבו במתנתו ולאסור בו אתרוג ואתו ב"ז, אבל לקולא להכשיבו מה לקולא לא אתרוג דהא אתרוגין פ"ק דבכורות לענין פטר חמור דאין פודין בכלאים ובכוי ואפי' לר אליעזר דפליג בהם ומתיר בכלאים הבא מן המז ומן הרחל מ"מ שיהו כבוי דאין פודין בו ולא אתרוגין מקלף מה. וא"צ"ג דאין ראוי מר' אליעזר דלדידיה לא אתרוגין מה מקלף מה בנשמע מ"מ יש להוכיח מרבנן דמ"ל דאין פודין כבוי ובכלאים וגמרי לה מה מהפסח כדאיתא בהם אמאי לא ילפי ג"כ מה שיש ללמוד אתרוג ואתו ב"ז וכו' ובאין אתרוג לומר דלא קבלו בגזירה מה לענין אתרוג ואתו ב"ז וכו' ואלו אינו עופש מכל מקום כיון לא למיילך בזה מליני מפרדין כבוד ומפסח בזה ה"ד ודוחק לומר דאיתא פירכא על מה ה"ד אלא דאפי' לענין חומרא אתרוגין מה אפילו מקלף מה אבל לקולא ילפיין מה מה מפסח וס"ה לאתרוג דלא אתרוגין אתרוג ואפילו מקלף אתרוג. והנה לא אוליח לכו על כדאיתא שכתבו לכו על אתרוג וכו' ומפורסם בתשובת מהר"ק שכחב כן כדא"כ שיוכל לומר קדיש במקושו ואף במקום שאר אכלים המגידים על אכילים ועל אכילת יש לו חלק ואין הולכים בזה אתר המכבד כדאיתא בהם בהשוואתו. ואפי' כחאי להסויף על דביו כי מהר"ק כתב מה שלא מלינו שכן ה"ב כבדו אפי' אכילו ולכן כרחיק קלף בתחילת שכן ה"ב כחצר יתשב ולא כן הוא עמדי דברי אמרו במדרש ויבא יעקב וזמחם ללואי אכילו יתחב ולא להלבי אפי' אכילו שמימי אדם כבדו אכילו יותר מבכבוד אכילו וכן כתב רש"י פרשת ויגש. ומדקאמר יותר מבכבוד אכילו אכילו משמע

כ"י, ואמרין בהם בן שחלק ואשה שנחנשה כרי סן כשאר כל אדם ולכן גם לאחר שמה סבעל כאחר דמיא ונא"כ: על מה שבידה אם השמרות נעשים לאחר שנחנשה או מה סבעל ואפילו בחייו אינה לריכה להביא ארבעה רב שיש לה מהות מיוחדים או נאמנה שהשערות הם שלה וכ"כ מה שבידה. ח"ל הרמב"ם ש"ך דחשיב כרי שנמאלו ביד האשה משום או מטעמין ויהא אומרת מתנה נתנו לי והוא אומר ממעט ידך מה שילי מה שרי יהא נאמנה ויש לו להכשיר על מי שפוטן שקר וילקח בהן בקרקע והוא אוכל פירות ואם אומרת ע"מ כן נתנו לי שלא יהא ליבא ארבעה שכן אלא שאע"פ בכן מה שאר"ה עליה ליהא ארבעה שכן אלא שאע"פ האשה בחזקה סבעל הוא שפוח אוכל פירות עד שכתב ראיה וכו'. הרי קמן שאפי' בחיי סבעל נאמנה לומר שכן נמ"ל ואין סבעל נאמן לומר שהוא שלו כ"כ לאחר מותו וכ"כ לפי דברי הסופרים שהיו נאמנה (לגמרי) כמו שכחב מה סמ"ט וברא"ה וי"י פרק חזקה סבתים. מכל ס"ל ר"ל ל"ל דלון על המעשה שנשאלתי וגומר שזכחה אלמנה ס"ל בזה שבידה לומר שכן נמ"ל שלה לא מוכיח אלא לא שיהא אומן ראש דנאמנה לענין על מה שבידה כדמכח פרק האקבל ובכמה מקומות בתלמוד ובפוסקים דאדם נאמן לענין על מה שחתה ידו במינו דלא היו דברים מעולם או לקוח הוא בידו, אלא אפי' שיהא ראש ר"ל דנאמנה על מה שחתה ידה לומר נמ"ל עלי מה דהרי ידוע לכל באי עירם שירשם כך גדול מאדיו ובא כולם ליד בעלה נשוא וכן ב"ס דאין לומר שאדם דברי חייב לשלח אחרים חתומים דלא אמרו דנמ"ל אינו חייב באחריותו אלא כשלאדם ממנו אכל כשהלוהת האשה לבעלה שפיעה שחייב לשלם על כמ"ס הרא"ש פרק חזקה שאם ליה וגרשה אלא לא היו המעות עמונים חייב לשלם לה ואפי' לדברי ר"י שחולק וס"ל דאין חייב לשלם מיעוט מעט שקאמר בהם דאיהו נאמנה לומר ששלה הם ומתקיים אוחס בכל בעל אכל כדון דין שירשם שיהו על האשה ודאי חייב לשלם לה וס"ה לאחר מיתתו וכמו שנבאר לעיל שנופלת כל נכסיה לאחר מיתתו, ואין לומר שמה פירע ימיו דמיא להא דאמרין אין אדם פורע חוב וזנו ואף אם שחלוק החולק בזה מ"מ דבר יש לה מינו לדל"ס שפיעה שנאמנה לומר לא נפרעתי בחיי בעלה וס"ה פירעו נמ"ל שלי, ולא דמיא להא דאמרין פרק כותובת וביבוי כר"ף וברא"ש והמריכי דב"ח ובתוס' ב"ה קודם במלגלי ואפילו חפסס פסקו מהר"ל ומסרי"ו דמוליאין מידה וכדברי מוסר"ם במדריכי פרק כותובת דשאי נכסיה אכזוב אחר ואינם בכלל כותובת ומאספת וכ"כ כדא"כ ב"ה כותובת ארבעה וכ"כ הקר"י ס' ק"ב ב"ע והוא פשוט. והנה אין בכלל אלא מה שפירעו דהיינו האלמנה הקרסה אשת מהר"ר אליהו מ"הק"ש ז"ל. אשר ידוע ומפורסם לכל בני עירם שירשם מהניהם סך גדול וכל ליד בעלה וקודם מותו ירד מנכסיו ובמעט דוד ובדורו שלא נפרעו מנמ"ל שלה בודאי הוכל לגבותה מלבד כותובתה ואף אם יש חולק בזה מ"מ מה שפירעו ויש לה בהם מינו פשוט לי כביעשה כדאיתא שחולק להחזיק בהן ולומר בהם שמה נ"מ שלה וס"ה אלא יש דבר בנמלא בידוע שמה מ"מ שלה ואין לדין בזה אלא מה שפיעו רשות.

קיז (כאן חסר תחלת השאלה), ולפי הענין יתנה השאלה מ"ס דאתרוג שהורכב פסול והדמ מנראה כשר. והיחה הסעוה לפי שהמורכב לא נקרא אתרוג ולא מקרי פרי עץ אבל דאם הדר כעבות תליא רחמנא וכו' כדא"כ במדס מנראה שמה רואין בן שפוח עבות למה נפסול אתרו (שכרי ליהא למפעי כדבר הגר"ח לחוש). אבל כפרי עץ הדר שחלקו בו כפירוש הדר איכה למימר דלימא איכה לחמינו ז"ל עד דרשות אחרות במלגו הדר דאתרוג הוא דוקא, ואף

קיח נתבקשתי

מסוק מוכה אכילים ומעוט סביב בשערים כמר אשר סנקרא אכיל עיינינו לחוות לו דעתי אם אפשר שכן בהו יוכל לומר לו קדיש אחרי מותו מאחר שהוא גדלו בניו והשכיר לו רבי והביאו למי עו"כ. והאמרי' לו כן וביקש ממני לבריות לו ככתב כדי שיהיה לכן בהו לראיה בכל מקום אשר ילך. והנה כחאי בתלמוד לרעו וכהה גלוי ומפורסם בתשובת מהר"ק שכחב כן כדא"כ שיוכל לומר קדיש במקושו ואף במקום שאר אכלים המגידים על אכילים ועל אכילת יש לו חלק ואין הולכים בזה אתר המכבד כדאיתא בהם בהשוואתו. ואפי' כחאי להסויף על דביו כי מהר"ק כתב מה שלא מלינו שכן ה"ב כבדו אפי' אכילו ולכן כרחיק קלף בתחילת שכן ה"ב כחצר יתשב ולא כן הוא עמדי דברי אמרו במדרש ויבא יעקב וזמחם ללואי אכילו יתחב ולא להלבי אפי' אכילו שמימי אדם כבדו אכילו יותר מבכבוד אכילו וכן כתב רש"י פרשת ויגש. ומדקאמר יותר מבכבוד אכילו אכילו משמע

שאלות ותשובות הרמ"א קיח קיט

אופן של אחרים שיש להם לוחם הדגה חקוקים וטוחים בשעור אס ונגין וקריין זה עם זה שכתובין על ב' שפתי כלוחין סמוכין זה לזה הייב עכ"ל. ומעשה יש לרקק אמהי חנא הכובש על לוחי פנקס להתי רבוטה עפי דלפילו היו כתובים כבר אס פוחח וועלל הפנקס דהוי כתיבה ומחיקה דידעו דללו פנקסים עשויים מלוחים עשויים לפתוח ולגועל אלף והלי דלןן זה מקרי כתיבה ומחיקה, דלןן לומר דחויבו לא מהייב אבל פעור אבל אכור דל"כ לחלק מניה וביה וליהוי כסופא על לוחי פנקס והנגין זה עם זה דפעור כה"ג אס היו כתובים כבר, דלןן לומר דמיהא ליה ליה לחלק ולאשמועי' פעור אפילו בכתב אס אינן נגין וז עס זה דהא כבר אשמועינן סדן הכבוד חכב על ב' כותלי בניה ודןן נגין פעור. ועור יש לרקק בנפרא דקאמר שם א"ר אביו חכב אוח אחת בעצריה ואוח אחת בציפורי חייב כתיבה טוח אלף שמועינן דקריין והקא חכב על ב' כותלי בניה על ב' דפי פנקס אינן נגין וז עס זה פער הסא מחוסר מעשה דקריבה טוח לא מחוסר מעשה דקריבה, פירש"י הסא אינו מקרבן אלף ע"י קליחת המפשיק בימים ובי קאמר ר' אבכו גנון חכב על שפה לוח וז בעצריה וכל שפת לוח וז בציפורי והסא יכול לקרבו שלא במעשה רק בקריבה כ"למא עכ"ל. הרי קמן דקריבה לא מקרי מחוסר מעשה כל א"כ ה"ה א"כ היו אלו ב' אוחיות כתובים כבר אחת בציפורי ואחת בעצריה ומקריין יחד לאו כלום ועבד וי"ח אס היו מקורבים והרחיקם לאו כלום עבדן ולא מקרי מחוסר, דלןן לומר דל"כ דמייחב בלא קריבה מ"מ בקריבתן נמי עושה איסור ומוסוף על כהנן וס"ה אס רחמן מהדרי הוי מוחק, זה אינו דהא חק הסא חכב ע"ג חכב פעור ואמרין בנפרא מחן חנא דלא כר' יודס דמיהא טוח שיהא לריין לכחוב השס ונחמין לכחוב יודס ולא חכב בו דלי"מ מעבד עיו קולמוס ונחמין אומרים איין השס מן המובחר ואס הוי אפשר לומר דלעינן שבת מייחב אט"ג דכבר חכב לגמרי א"כ מאי מייחי רהיס מהסא דלמא אט"ג דהסא איין השס מן המובחר מ"מ לעינן שבת מחייב דל"כ דל"כ מתמיחין דלח כמאן דל"כ מאי מקשי הסא הסוס' דמתמיחין דלח כמאן אחיה (דברנן מודים לעינן נט דהוי חכב כדלמא הסוס) דלמא מתמיחין כהסא איירי דמייחי ביה רבנן ור"י אלף ע"כ מוקשים הסוס' מג"ל דמתמיחין רבנן הוי א"כ אק מיי נמא מג"ל דמתמיחין רבנן הוי א"כ אלף ש"מ דכלל מקום דהוי חכב מעיקרא לאו כלום עבד והא דבכתב ע"ג חכב פעור ולא מוחר לכתחילה יש לומר שאלי הסא דמ"מ כחוב וסייקר כוח הכחב האחרון פסדי שוב הכחב הראשון אינו נראה ולכן קאמרין דבגן השס אינו מן המובחר אבל גם סס מודים דהוי חכב במקלק (וכן אמרין ביירושלאי בסודיא) אבל קריבה בעלמא דלוינו עושם ריק שנקרא זה עם זה והכחב כולו כחבו קודם לכן מוחר. וס"ה כדון דידן דלח ע"ג דפוחח וועלל אינו עושם אלף הקריבו וסהרחק וכלו כלום עבד דהקריבו מן מעשה חלל לחלק דשא"כ סחא דכל אוח כתוב לגמרי במקום אחד ואינו מחוסר רק הקריבה אבל כשפותח כהמלע אוח אחד הוי ככותב דהו אינו דלעינן חייב שבת ב' האוחיות כאוח אחד דמיהא ואילו היסא הקריבה מקרי מעשה סיה פעור דהוי חסרון כהמלע כהכתיבה וס"ה כהמלע כהאוח וחדע דל"כ מאי פריך אר' אבכו שמתמיחין דקמי על ב' כותלי בניה על ב' לוחי פנקס פעור לשיני ליה דהסא מיידי דפסיק כהמלע אוח וז' אבכו חסרון דפסיק בין האוחיות אלף ש"מ דליכא לחלק כבסי וד"כ ה"ה כדון דידן עותר. ולא דמי לעובד כשכתובים עליה אוחיות דאכור 'שוכן דכחיל ואלקן קא עביד מעשה דאי אפשר לקרבן לקרבן אח"כ אבל א"כ אס ממדיין אי מוס וסוד וקרבן אפשר דשיי דקריבה לאו מעשה כוח וס"ה כהכב עומד לגועל ולפתוח דקריבוה וסהחקוהו לאו כלום טוח. ועוד כ"ל לכתוב

דחייב בכבודו דכלאו הכי לא שייך למימר יותר וכו' ומימר לכו חייב בכבוד אביו ולא בכבוד אביו אביו והוא מבואר בגמ' שלא כדברי מהרי"ק. כ"ש דכמר אשר ה"ל גדל היתום חוך ביחור ואמרו במסכת סנהדרין פרק כהן גדול כל המגדל יחסו כחוק בניהו כאלו יגדו ולמדו שם מפסוקים הרבה וכו' ששכירא כח"ב עוב"ש ע"כ ששק לו רבי ללמדו ואמרו דכבוד רבו הוא קודם לכבוד אביו שזה מביא לחיי עו"ל זה מביא לחי"ב כ"ש כבמר אשר דכולהו אימנכו ביה שכן כחו ואמר עליו קדיש כשאר אבנים. (ונלכד שכתלהו בחו לוח ולא חקדיש שבניה גיור קדיש כתיב כי יותר חייב בכבוד אביו ואמרו מבכבוד אביו אביו, ומ"מ) משום שאמרו פ"ק דהסנהדרין דמלוס לנלוס גם שלא יהא גראס זה כדבר שד"ס אינה הדבר על פשרת מהרי"ק שכן סבן יאמר פעם אחת והמגיד על אביו והוא יאמר ב' פעמים כן יסיה לזה כהן כחו יאמר והוא פ"כ אחת ויהא לו חלק אחד בקריב והאבל על אביו וטוח ב' חלקים ויאמר לו וביה לא יסיה דבר חדש כי סיה בימים הראשונים אשר לגיטו כמבואר בדברי מהרי"ק, וחיים ועלוס לכל ישראל: נלוס משה אישראל סקראקא :

(עזרי מעט ס' עושם שמים וחרץ והוא יצינו משגיאה)

קיט אשר

שאלהס ממני אס מוחר לפתוח או לגעול בשבת ספר הכחוב עליו מבחון אוחיות כדרך שכתובין על הספרים מבחון שם הספרים ואיכא למיחב כזס משום מוחק וכותב בשבת דכרי כשפותח לא יכולין לקרות סאוח עוד עד שיחזור ויעלנו, עכ"ל שאלחך : נראה דיש לרקק כהא מובא דהא קי"ל סוף סבוכס (דף ק"ד) כהב נמשקין בני פיורה כחבן דרטים וכל דבר שאינו מתקיים פעור וידוע דכל פעורי דשבת פעור אבל אכור בר מתלה כדלמא חוף האורג (דף ק"ו). וכדון זה אט"ג דלוינו מתקיים חכב זה מ"מ סוס כתיבה ומחיקה ולא מסיי אס הוי מחיקה מה שחזר וועללו וכחבו דלדרבה משום זה מגרע גרע דלענו משום דמתיי קא עביד עדיף עפי ומי שמוחק ומוח וכותב לא ימחיב רדי שאלחך לקרות לאור סגר שגה' ייה כדלמא פרק במס מדליקין (דף כ"ט) ואין חותיין כלי שמן על פי סגר בשביל שפסא מנעפת סמא יסתפק ממנו ובודאי אף אס יחזור השמן אליו לא מסיי ולכן אכור נלגול ברנ שחאריה סרלה משום מכסה ומכעיר אוחיל ומגרע השמן כנס והנס וס"ה בכל כחיל כזס וליכא למימר דכחיל ומהעסק בלימודו הוי דבר שאין מתכוין דמוחר כר"ש דהס אינו דהא מודס ר"ש כפסיק רישיה ודומיה דרנ שחאורי סרלה דאכור לגעול בדרך שמעטע סמן. ומכא מלאכס שאינה לריכס לגופס לא שייך למפעריה (דמ"מ הוי אכור לכתחילה, ועוד) דלדרבה מלאכס זו לריכס לגופס דהא לריק למחוק ולכתוב כדי לפתוח ולגעול הספר ומאחר דהס הוי דרך מחיקה וכתיבה איכא למימר דאכור, וכזה חכב מהדרי בשם מוה"ר"ם על שמוגות הכתובים עליו אוחיות דאכור לשבס ביו"ט ושבת משום מוחק וכן שמעט מדברי האחרונים במס שחזור לכחוב על הסלשע מלות של פסח הוחיות אכ"י לידע אייז סיה ראשונה משום דכשעושה ססדר ויבנה מוחק סכתב ביו"ט וד"כ שמועין מוס דדרך מחיקה וכתיבה כרך ואכור לשעות אט"ג דלח מחסין, ואיכא למימר דהכא גרע עפי דהסא אינו אלף מקלק דהא מוחק ע"מ שלא לכחוב וא"כ הוי לן למערי ופס"ה אורסין הסא ק"ו כהא ולפי כל אס הוי לן למיכר ולסחמיידי ביה מי שסתמיירו לעיין סממנס כרמן דליכא למיחב לחריה שמה יחסה ויבטיר סתחומוס ויככס סעליעות : אבן יש נלמוז דר סוחר כדון זה דליכא למימר כחיל וועמד לפתוח ולגעול איין דרך מחיקה כבך. וחדע דנרסיקן פרק סבוכס סכותב על ב' לוחי פנקס והנגין זה עם זה חייב על ב' דפי פנקס איין נגין זה עם זה סעור, ופירש"י על לוחי פנקס של חנונים כעין

לכניה ראיס מסא דליחא בשמטה פרוק כלל גדול הכותב והמחוק ע"מ לכתוב ופירש"י כותב ומוחק לקמן מפרש למאי בענינא בשמטן שכן רשומין על קרשי שמטמן לידע איזס בן זוגו וכותב אוח בוס ואוח בוס ומוחק פעמים שפעס עכ"ל . וחי הוי שייך מחיקס בכ"ג אחאי הולך לפרש פעמים שפעס חיכא לפרש דהוי עותק שמטמן בשפעס שהיו פרוקין המטמן היו מפרידן בין האותיות ומכ"ל לרש"י דהוי כותבין אוח ז"ס ואוח בוס דלמא היו כותבין אוח אחד על ב' קרשים ביחד ועי"ז היו יודעים שהוא בן זוגו דאין לומר מדבעין ב' אותיות ש"מ דשמטן ב' אותיות היו דוס אינו דהשיעורין לא למדו ממטמן רק עינין סמלכס. ותדע שהרי פלגי הסס (סוף הכוזה) על איזס ב' אותיות מחייבין חי בעיין שס משמטן או גד מניחל או ת"ת או חי מחייבין בל"ח מכוס דכוכיס בגלגורי ולמדו שס הכל מדמכוי בעשות אחס מכוס ולא למדו ממטמן דלדרכס חי הוי למדין ממטמן הוי מחייבין כלל ב' אותיות כפולס כמו דמחייב הסס רבי יוסי דקאמר לא חייבו ב' אותיות אלס משוס רושס שך היו כותבין על קרשי המטמן לידע איזס בן זוגו וקאמר בגמרא לפיך שרע שיעוס אחד על ב' כרשים חייב וז"ל ס"ס דהוי לן למימר כס"ג כמות אחד אלס שאין דרך מחיקס וכתיבס נך . ועוד נראה ש"ס לכניה ראיס ליתמר מהס דמדמי הסס בשמטמין ענין כתיבס לענין גיין ואמרי"ו סוף כידע לענין מטס של ערסייס ומטס (של) גלגליהס שהס מטוס של פרוקס שדרכן לפרקין ולהחזיקן שפס היו רפויין וחי אפשר כסן לתיקע דמותר להחזיקן לכתחילה וסוף סדין לפרקן וכן לענין מנורס של חוליות דלס יתיחס רפויס שרי ואפילו מן דלחר מכל מקום אס היו החוליות מחובריס יחד ואיך מפורקיס ופעמים עניס אוחס ופעמים זוקפייס אוחס שרי וז"ל ס"ס כדדון זס :

טובר והוי משכיר אמרו מהו למיגר מיניה וכו' ואמרי הסס ר' חיינא בר יוסף ור' חייא בר אבא ור' אחי איקלעו לכהוא פונדק ואחא כותי זיגא דפונדק בשבחה אמרו מהו למיגר מיניה וכו' ופירש"י הסס פונדק יס בו חדרים פתוחים לחצר והכסאותים נכסין בהס ואוסרין זס על זס בשבת . סרי קמן שמטע ככדיס דלכסחלו אוסר וליכא למיגר דהס מיירי בשתחא שס שלשים יוס דלחקע לפונדק לא משמע רק בלוחת נעס ללן ועל כרתו לריבין לחלק דהא דאין אורס אוסר סיינו כשיס שס בעל כתיב קטוב דלז סס בעלים לגביס אבל כשהס כולס אורחים אוסריס זס על זס ואי"ע עכשו דאין כאן בעל כתיב קטוב בציר לובלין סיס אסור למעלל . וזע"ג דמשמע שס מפירש"י דהוי דיירי הסס ג"כ חרי ישראלים שפירש שס כחלס איקלעו לכהוא פונדק דהוי דיירי ביה כסווא חלי חרי ישראלים ודד כותי ששכר דיתו מחזירו כותי עכ"ל , וז"ל איכא למיגר דיעקר היתור לא סיס מחסכסחלו רק מחכ ב' ישראלים דסוו דיירי ביה מ"מ קסס לסחור דברי רש"י ספורשוס שכתב שהסכסחלוס אוסרין זס על זס ומ"ס כחחלס דהוי דיירי ב' ישראלים על שס כופן קאמר סבי ר"ל דהוי דיירי ביה ב' חכסחלוס ולא ככרו מן כותי ולא אחא לאשמעינן אלס דאין אוסרין זס על זס רק ב' ישראלים וכותי אחד כדליחא ריש סדר . ויכול לומר דהוי ב' לשונות בפירש"י ומ"ס שמעיקן מיניס דלכסחלוס אוסרין זס על זס . ואין לחלק ולומר דמאחר דלזו סדרים כדרי כותים משתמיס בשאר לריכוס כתיב כותי עמכיס אחד ככותי דוס אינו דהוי כתבו הסוספוסת פרוק סדר גבי ס' חבורות ששצחו בצירקין דמי שיש לו תלמידים וסופריס כציוו אינן אוסרין עליו משוס שטלן משתמשין בכל עסקי חשמישיסס באפייס ובשול כתיב חשיבי כולכו כאלו אוכלין ויסייס במקום אחד וכו' ויוד דאין משאל לכס רשותו לאסור עליו ולא זס על זס וז"ל כשכיריס וקניניס לזא אמרינן ככו להחמיר וכו' וככז מסרי"ק שורש מ"ח וכן ככז סגלון סקד"ז דדוקא דליכא ב' ענינים ביחד דסיינו שסשחיל לסס מקום דודאי אינן כוונתו שיאסרו עליו בלזו ככי לא מהני דמשתמיסס כוון כתיב ביחד וז"ל כדדון דידן דאין חילוק לכותיס שבעיר אס ויאסרו זס על זס או לא ודאי לא מהני דמשתמיסס כתיב סגולת להיות נגרריס אחר ככותי . וככז סרי"ק בשתובס על זס כמבואר לעיל כחשבותי ס"פ ע"ט :

שתובס על שחי שאלות אוח י"א י"ב ככו" קי"ג :

קב שאלה על מה שזכרנו בעיר לובלין שיש שם ידיר גדול והעיר מוקפת חומס ומחקבניס שס כרבע ישראלים ג' פעמים כענה ודריס שס כחדריס ספחוחיס לעיר אף החדריס סס של כותיס וצניחס של כותיס רק שני ישראלים שוכרים אוחס מהס ומיוחדים לסס כל הענה לסחורתיסס רק שאינן דריס כסס רק בזמן סיריד וסוה שחות משלשים יוס ומשתמיסס ג"כ כתיב ככותי כלריכוס סקטניס כגון כשול מחליליס ויחולא בו ומוסינן למעלל שס ככל העיר כלא עירוב אס יפס ששיס וכן כהנו מקדמוניס אף בשפתס קלס כ' מחחילס סיה דר בעיר ישראל אחד נקביעות כל ככז כולס ועכשו אינו דר רק כל העיר של כותיס כי אס בזמן סירידים כמחככניס שס ישראלים משאר מקומות ודריס עד עבור סיריד שחוזיס לגייס:

תשובה בדלשונס לריכוס לדקדק על מה סמכו סקדמוניס שחקילו כדכז זס וז"ל ככר אס יס לחלק . דע כי ככז סרמכ"ס וסביולו הכור סוף סי' שט"א דלורח אינו אוסר . וכן סכנינו כ'אחדוניס אף סרמכ"ס כחרותת סדין סי' ע"ז כ'ריוות כדורות דאין סהורח אוסר עד שלשים יוס , וכן סכסיס עמו סגלון המחכז ספר כית יוסף ואף ע"פ דמסרי"ק ככז דלורח חוכר ככז כרוב סוכר דמיירי דוקא כשגליס יוס אבל פחות משלשים יוס אינו אוסר וסוכית מהר"א"י כחשובס ס"ל דחפילו אורחים רביס ובעל כית אחד כולס מותריס טעלעל ומכסחלס ודאי על זס סמכו סרלשונס ז"ל שגכז וסחידו לעלעל . כ'אוחס סעיר בעוד שסיס דר שס ישראל קטוב דכל ככסיס שס וקדריס אורחים מהחר שאינן דריס שס שלשים יוס מוצק אחס וזע"פ שיש לסס חדרים מיוחדים כל שססס אינו מפרס ככז בלמ מקדי דירה אלס כקום פיתח זס שיש לכ"ע כדלחילס בגמרא לערובין . אף עכשו יס לדקדק מסא דליחא פרוק סדר (דף ס"ס) ריב גשס וסחיודי דר' חיינא איקלעו לכהוא פונדק וזל הוי

קבא ער דכר כטרופס שגמלס כנה ג' חדשים קודס גירושין ככתבנא שיש רלו לאוסרס להשחל תוך כ"ד חודש דחיישי' לאיערומי משח"כ גבי גמלס אוחס קודס מיחס . זע"פ שיש סכרל להחמיר מ"מ לעינן סלכס כ"ל דלס חלקו המניס כתיקחס דלגי"כ הוי לכו לפוסקוס לפרש דכנידושינן אסור וכל מקום שהוכירו מיחס לעינן זס ס"ס כדנרשס וכ"ס לפי טעמס ככתב סרל"ס כחשובס שפעס ג' חדשים משוס ככתבן ג' חדשים אפשר שיחזור סחלב לאשס אבל כשפסק שלשס חדשים מלכניק למקו דדיס ולא ישוב סחלב אף אס סחלב לסניק וז"ל כ"ס כדנרשס סכרי לריכוס להפתיין ג"ח אחר ככז שלל תישחל משוס סכנהס שאי אפשר לס לחלוב ולמס נאכר אוחס להשחל לריכא למיגר ג"כ שמח חמריס ותגמלכו משוס זס דמלתח דלס שכיחא סוה כמו שלל חששו לסכיא כועס שהקוס אס כנה וכן ככז סר"ן וסביולו סקד"ז ע"א כל שכוה מיעוטא דמיעוטא לא חיישינן בו' ואחר שסוה אסור דכדריס שזומעס לסקל עכ"ל . כ"ס כנה דוכול לומר דלס חלקו . וככסיס כתיקנן לחלק בין מיחס גירושין ורואיס לזכ מדפרכינן פרוק זע"פ לסח דאמרינן ססס נהנס כנה למתיקת גמלתו או מת מותר ליגשל מיד ופירקין שס

מסא

שאלות ותשובות הרמ"א קכד

שהוא באיבור כרח לרעה החולקים, וכל שכן באיבור הסה ייבס שיש לסמוך על המקילין דכיינו ס"ג ור"ח ור"מ הראשונים שפסקו כשמואל שמחיר בחיובן בן יומו אפילו בשחייה וס"ה בנחום בזמן היה דרמי לחיובן בן יומו, ואע"פ שטעם זה אינו מספיק רק למגע כוחי בייטת שלנו אבל לא בסחם ייבס שחלבר משום בנחום וס"ה הראשונים והטור בהדיא וז"ל אחר שהביא כל דברי החסומים וטעמיהם אלו מספיקים למגע כוחי ביין שלנו, אבל סחם ייבס שחלבר בהנחם משום בנחום אין טעם להחירו, וכן נראה מדברי החסומים שר"י לא קרא חגר על דברי ר"ת הראשונים אלא על מגע כוחי, שכתב חיי דמחיר ונחור ומחורן ומחורן חשירי געע כוחי לעלמא וכו'. (וכן מצבור נגלה בכל דברי החסומים), מכל מקום יש למקילין מקום לומר מאחר דכחו החסומים לבסוף דמחיר שאין בזמן היה חשש יסוך דיו להיות כפחם ושמם ובשוליהם ללבוש בשחייה ולא בהנחם וכו', ומעשה דכפח נהגו בקצת מקומות להקל כי לא נתפשט דרוב ישראל מטעם שאמרו בירושלמי פת עממו עליו והחירוהו מפני חיי נפש, וכמו שנתפשט היחיר בפה בכל המקומות כן נתפשט להם היחיר היינו במקומות שנסגרו להקל מפני חיי נפש שהרי אין להם לשחות כי אם יינות ובקשו להם להכשיר היינוהו כמו באשוח הפח כשאר מקומות ואע"פ שאין דומה לפת שחלברו ואחו בזמן משא"כ ביינות אבל דבר דנאכר בזמן דלריך מנין אחר להחירו מ"מ נוכל ללמוד ולומר כי אפשר שמתחלה לא גזרו בכ"ג וכמו שכתבו החסומים לענין איבור כהנחם וס"ל דבכל מקום שאין בו חשש איבור ע"י לא חמיר משא"כ של כוחי דלמדיין פ"ק דע"י דאסור משום חתנת ואפ"י דלמדיין חסר רב פתח פתח ליה אבבא דחמותא וסתי רב חסי מייחיי ליה לבתייה וסתי, וא"כ ליון בזמן הזה אע"פ דגזירת יין היא חמורה מגזירת סכר דלא חליו איבור כהוא לא במשכח ולא בדרייתא רק נגזר דימי האמוראים כמ"ס החסומים פ"ק דע"י, ומ"מ כולל לומר היינו דוקא בזמנם שהיה חסר יינות איבור כהנחם ואפילו בזמננו כוחי, אבל לדין דליון נאכר כהנחם כלל לא עדיף משא"כ גזירות של בנחום וס"ה. כל זה נראה לי בטעם המקילין במדינות שאין שום דבר לשחות כי אם יין, וחלילה לי לומר לסמוך על דברי כי לא בחתי רק כמעט השך מדיון ק"ו אע"פ שהוא עמא מן החסומים, כן אפי' אומר דבר זה שלא בחתי רק להצוות לקצת פנים להחיר אבל לא לבטל ע"י כלל, כ"ש במקומות שלא נהגו בו היחיר ופסחו האמת בדיהם שהוא אסור שחלבר לשנות, וכל הפורץ גדר ישכמו נח"ס דרבנן, שכל כשנודע על דבריהם חייב מיתה. ומ"מ ואין מזהירים רק שוגגים ויש להם על מה שסימנו במדינתם שדמם להם כהיחיר. ואע"פ דמתשובה כרשב"א שהביא בקרא"ו כי ק"ט משמע דאע"ג דלא מקרי חסור דבר איבור שדמם לו כהיחיר מ"מ אינו נאמן על אחוה דבר עממו מ"מ שרווחו בנסה שלא נקראו חסורים שיש להחמירם על זה בשבועה ואין דיים כשאר חסורים שאין לחמירם אפילו בשבועה כמ"ס הריב"ש בשבועה, דשאני סחם דהואיל וחסוד לעבור ואינו חושש על שבועת סר סיי ס"ג שאינו חושש על שבועתו כמפורש בדברי בר ששת, אבל אם נדמה להם כהיחיר אינו חסוד על שבועתו כלל ונאמן, מידי דהוי גבי שבועת ממון דלא לחמירין מנו דחשדי אמנותיה חסורים אשבעתן דוק. ועוד נוכל לומר דהעולה שני שאין לדקדק בו יותר מדאי בזמן הזה, מ"כ"ש במה שאמרו אין מדקדקים ביין נכר. ונראה דרוב החסומים במה שאמרו כנסתריין שאין ממני כנסתריין מי שידוע לעטר השך מן החסומים, כל אלו מאחר שיש לו פנים לביטול אין לנו להחמיר בו יותר משם שמליו שחלבר חסור או ח"ל והכו דלא לסיק עלה וכמו שאמרו בפ"מ לענין מעמד בלשון דהוי כהלכתא בלא טעמא

המדיונות אלו ששוחים היינו לריבים ליחיר כהם כמו בנין החסורים שלא דנו ולא מעידו, (ואפי' למאן דפוסק שנאמן בשל אחרים מ"מ על שלו אינו נאמן לכ"ע ואין סומכין על מוכרי היינות שאומרים טבור הוא), אך האמת בנתינת קצת טעם להם אם אינו נקראים חסורים רק כסבורים שמוחרים הם ומהר לסמוך עליהם כי אינם חסודים שדגשלי אחרים הוכיחין איבור, וכמו שאמרו לענין לרע הכח שהתלקו בו בית שמואל וז"ל שלא סגו נמנעים לישא זה מחו רק שהיו מודיעים אותם כדאיחא פ"ק דיבמות, וכבר בהנהגות מדרכי נפש א"י קטן דה"ס בכל שאר איבור וסיתר, ולהכי גם כהוון זה אם יש למאן קצת טעם היחיר למדינות מעטרין וכמות, אע"פ שאינו כרח ובהכללת מ"מ מאחר שסם סוכרים שמוחר הוא ואין חסודים יש לסמוך עליהם ונאמנים עליו לאחרים הוכיחם בו איבור, ואע"פ שאין כל אדם יודע טעם ההיחיר מ"מ אם אינו נביאים בני בניהם של נביאים (או נביאי שבת) הם ורואו מה שטעמו אבותיהם, וכמו שאמרו כוחים שחל"ל לאו שובדי ע"י הם אלא מוכיח אבותיהם בידיהם, ונוכל לומר שכל כיוצא בזה אמרו בירושלמי פרק אחד דיני ממונות אין מדקדקין ביין נכר וכמ"ס הסמ"ג על כיוצא בזה. וזה החלי לעשות בעזר אל שדי יילני משגיאה:

גריסין בע"י פרק רבי ישמעאל גוסא אחר רב חיובן בן יומו עושה יין נכר וכו' וקאמר הם דשמואל ליה ליה דרב וכו', וכתבו סם החסומים דלית ליה לשמואל דחיובן בן יומו אינו עושה יין נכר וזאת אף בשחייה וס"ה קטנים שאינן יודעין כפיב ע"י וכן יומא לאו דוקא כו' עד ופסקו ס"ג ור"ח כשמואל וכן מלא ר"י בחסומים חלמידי דר"ח דפקרו סלכס כשמואל וכו' עד ועוד פירשו רשב"ס והריב"ן בשם רש"י שכתוב בהשבת הנאומים כי בזמן הזה אין אסור הנאס כמגע כוחי כי עכשו אין רגילים לנכר לעבודה חלילים והבזים כאין יודעין כפיב ע"י ומשמשיסן וכו' לכו בחיובן בן יומו, ועל זה אנו סומכים לגבות ייבס בחיבות, ועל דבר זה שאל ר"י לר"ת מה אם דמיקר ומאכורן ומחמיר מכתבי מגע כוחי ביין לעלמא אפילו בשחיה דלחמיר פסק בשם חבין [אבי ארן] ר' שלמה דהכוחים בזמן הזה איך חסובים אלא בחיובן בן יומו ואתה פוסק בחיובן ד? יומא כשמואל דמחר שאינו עושה יין נכר ללבוש אף בשחייה וס"ה לו ר"ח כי החלמיר נכסל לפסוק וישיע (וחס ושלום אם עלה על לבו) אלא הלכך כרב וכו' והאריכו שם בזה וכתבו לבסוף ואיך כיון דגזרו על יסוך הכוחים כו"ל דבר שנמנין דלריך מנין אחר להחירו, וי"ל דלא גזרו אלא על הסוככים וכיון דשפחה לא הוו מנסכים ל"י? ויש ללמוד כו' עד מיחו קשיא סחם ייבס הויאך נחיר כהנחם כיון שגזרו על סחם ייבס סחם בנחום, והא גם עשה שייך זה בטעם. וי"ל דמאי דגזרו על סחם ייבס ללבוש בהנחם יוחר מפחה ושמם היינו משום דשכיחי לגסוכי לע"י, אבל עשה שנטל ריסוך שאינו יודעין כפיב ע"י דיו להיות כהנחם או ככשולי כוחים ללבוש בשחייה ולא כהנחם והמתחיר חב"ב עכ"ל החסומים. ודברים האלו כחם הראש"ש בצרורס והכח לבסוף מ"מ ראיח ברורס אין לנו להחיר סחם ייבס בהנחם אלא סנה להם לישראל מוטב שיסו שוגגין ואלו יהיו מודין עכ"ל

וכן כחם טבור סימן קכ"ג דברי הראש"ש. ומעשה חיי אומר יי אע"פ שכל הפוסקים האחרונים מסכימו לדברי ר"ת האחרונים שכלכס כרב ענינן חיובן בן יומו ואכרי סחם ייבס בשחייה לכל הפחות והטוב על דבריהם את פושעים ומנס וסוד בכלל ופושעים יבשלו בם, ואדרבה מקצת פוסקים אומרים אוחו אפי' כהנחם, מ"מ קצת ראיח לבני מדינות מעטרין ונדמה להם לומר שחלבר מאבותיהם לנהוג היחיר באיבור זה, כמו שני רייבוס שאולכין חלב סכרס כי סמכו על חמורה שהחירם במקומות סחם אע"פ

מלחשים ולא קול גשרת חכס חמדנו יי"ו זס נמשך סומן מכח קטטות ומריבות כדרך שאלמרו לית כחובס דלית צס חניגרה והללח מעשה שטן עד שסביע סומן סכ"ל שסשו עמ"ן וגתרסה חסחן ליתכס לחופס ושלח לבייש בת ישראל סגורס קמתי וסדרתי סקידושין צומן סכ"ל. והכס דכאשר מלימס עלי בדתי להסיר תוונח מחתי לבייש דרתי וטעמי וימוקי עמי ועל מס סמכתי צום לומר כזס רתס וקדש :

גרסינן פרק משילין כל שחיבין עליו משום שבות משום רשות משום מלוה בשבת חייבין עליו ביי"ט אלו כן משום שבות וכו' ואלו כן משום רשות לא דנין ולא מקדשין וכו' ואלו כן משום מלוה לא מקדשין ולא מעבידין וכו' ופריך בגמרא אין דנין וזהו מלוה קא עביד לא לריבא דליכא דעדיף מיניה ולא מקדשין וזהו מלוה קא עביד לא לריבא דליח ליה אשכ ובינים. ופירש"י ז"ל וזהו מלוה קא עביד כדי לפירות ולרבות ז'אמתי קרי ליה רשות עכ"ל. וכתבו הסו"פ פ"ס וס"ל למחשבינו כסופס גבי מלוה גבי מלוה ופירש"י ל"ל דליח ליה אשכ ובינים ולכן אינו מלוה כ"כ דומיא דהני דסיפא. ולפי זה יכול להיות דגם בדאיכא דעדיף מיניה אין דנין וכן גבי אשכ דמשני דליח ליה אשכ ובינים משמע אפילו אין לו אשכ ובינים מכל מקום אכור. וכתבו ח"ו מכל מקום הו"ד דקאמר וזהו מלוה קא עביד ז'אמתי גזרו כו' ומשני לא לריבא דליח ליה אשכ ובינים אבל אם אין לו מותר לקטש דמלוה קעביד והאריבו שם בקושיות ותירוטיים לפירוש רש"י ור"ת כי כתבו שם שפ"ט סוה ר"ת והביאו ירושלמי ח"ר סוהא דהא אמרי סיי דכסין ארמלין לריך לנכסן מצע"י שלא יהא כקווס קיין בשבת ומפרש הסם עטמא דעד שלא קיס אינו זכאי במילואותיה ולא במשכסא דיהי משכסא זכס ככולס ומלא כקווס קיין בשבת והסוה מני איכא לזוקמי בשש"י לו אשכ ובינים עכ"ל בגמרא עם הפירושים שם. והסוה ח"פ שאינו דהוי להכריע מ"מ קשה לי על פירש"י דקושית אינה רק למע לא חשיב אלו כסיפא גבי מלוה א"כ מאי משני בדעדיף מיניה או בדליח ליה אשכ ובינים דמ"מ ס"ל לאקשווי לחלק וליהני בדדיים וליחשב כסיפא ג"כ אין דנין ואין מקדשין אפילו במקום מלוה דהוי רבותא עפי ולא הוי לריך למתמי רישא כלל דכפתא במקום מלוה אכור במקום רשות מבעיא. ועוד קשה לפירש"י דקאמר וזהו מלוה קא עביד ולא סכ"ל רק וזהו מלוה כינוי דהא הקושית אינה רק על הסנהא דלא חשיב אלו גבי מלוה, אבל הא הקושית כ"ר מיתא דקושית על העושה המלוה אמאי אכור לעשות וזהו מבוחר למדקדק בלשון הגמרא. ולכן היה אפשר לי לומר דאף לדעת רש"י מותר כשאין לו אשכ ובינים וזהו דפריך ז'אמתי קרי ליה רשות משום דקשיא ליה ליה מנ"ל למקשן להקשות וזהו מלוה קא עביד שיכא מותר משום ז'ון כדלמא ח"פ דהוא מלוה יהא אכור כהני דסיפא וזהו פריך דא"כ סו"ל לחשבו כסיפא ולא לקרי רשות דמשמע דלי הוי מלוה הוי שרי ולכן פריך וזהו מלוה קא עביד ומשני בדאיכא דעדיף מיניה ובדליח ליה אשכ ובינים אבל בלאו הכי דאינו מלוה אשכ דשרי, ז'אכרי קתא פירוש ש"י משלון רש"י דפירש"י הקושית ז'אמתי קרי ליה רשות בני אין מקדשין ולא פירש"י הקושית בני אין דנין דהא מדוויייהו בחדא מחתא מחתיכו וס"ל לפרש גבי אין דנין שכו"ל כרישא בגמרא ולפי מה שפירשתי מיתא דגבי אין דנין לא הוי לריך ליה לפרש הקושית כהי דהסם דזאי פריך כפשוטו וזהו מלוה קא עביד ויהא שרי כדמשמע פרק אהד דיי מטונוהו דמותר לדון כמו שהביאו הסו"פ והביא דמשני אין ריחא דוחס שנה הא בלאו הכי מותר לדון אבל גבי אין מקדשין אדרבא מוכיחים הסופסות מהביא דירושלמי פ"ק דיומא דאכור לקדש ולכן לא מלי פריך וזהו מלוה קא עביד ולכוי שרי (דלמא ח"פ דהוא מלוה סוה אכור כדפירשתי) ועל כן סו"ל רש"י לפרש (לדקדק דשרי דל"כ) למע

וכבו דלא לוסף עלם. ועוד תועלת שלישי לסקל במה שכתב רבינו"ש בתשובתו סי' רנ"א דיש מחמירין להספראות בין נכר אפילו במקום סכנה סו"ל ואלמך משום ע"ז דיו כש"י אשכר שאלכור להספראות משם, ויש מחירים במקום סכנה, מ"מ בדליכא סכנה אכור אם לא שלא בדרך בגאון, והאריך שם צום, וכן מחמיר בתשובת הרשב"א סי' קכ"ג לעשות מרהק מהסם ינים במקום דליכא סכנה וכו', דכל הני משרי שרי, ולא מבעיא במקום סכנה דיש להקל, דהרי מה שאסרו במקום סכנה סוה מכח חשש ע"ז וכבר נחבאר דאין צומן סוה משום אכור ע"ז כלל רק משום בנתיחוס וא"כ פיעיא דשרי אלא אפילו במקום שאין צו סכנה שרי ליטות ממנו כמו שמתירי ש"ר הגאון לישא ליתין צו פשעס המכס להספר כ"כ שוכל לומר דמקום לערל לא גזרו רבנן, וגרסה דאפי' בשפיס יס להקל אם סוה חולס ח"פ שאין צו סכנה, ואף ע"כ שסריב"ס סייס בתשובתו סכ"ל דאפי' מאן דמתיר גלגסו מ"מ בלכילס ובשחיס אכור כמו שפי' הרמב"ן בסד"א סכ"ל, ורתס לישא דוקא לדעת המחמירים צומן סוה כססס ייכ, וסוה דעת חכמי הספרדים אשכ הרמב"ן נמשך אחריהם, וסוה דעת רבינו"ש ז"ל, אבל לדעת חכמי ארפת שהקילו בדרך מטעמים סכ"ל גם צום יס להקל לפי אורך הענין, ולפי עיני הסו"ס, ולא עדיף צומן סוה משאר גזירות שגזרו ח"ל. (וכתב סה"מ צ"ר שרי לא הוה צו פשעס אהד יין ושלח ללגזרל ושמע שלא וי סחריס יפס מניגוב וזעפ"כ שסס ממס כל ימות הקיץ מפני שלא הוה בריח וז"ל זוס להכשיר את החנית עכ"ל. הרי קמן שיש להקל במקום האורך, ואש"כ דשאני הסם דלא הוה אלא חשש בעלמא מ"מ סוה לא הוה חולס רק שלא הוה בריח קתא), וכל זה לחולס שאין צו סכנה דהיינו ששוכב על מעוה ומתאוה ליון וריך אוחו לרפואתו והלב יודע על לעקל לחולס ליון וריך קתא, אך אמנם מי שכו"ך על משנתו רק שיש לו איזה מיתות לא מקרי חולס וכמו שהזכירו הסופקים לנין אמירת שבות לכותי במקום חולי שאין צו סכנה. וכ"כ למי שסוה סיתר בעלמו להקל בהאוחו נפשו למען ספות סוהס אם סמאח לא יחאס ס' סוה לו, וכל המחמיר ספ"כ, וחיס וסלוס :

עדי מעס ס' עושס שמים וארך וסוה יאילו משגיחס :

קבה ואשמעי

קול במחנה לומר דיבטו אחרי מעש
במחשס הנעשה ע"י מקרוב שסדרתי קידושין מתח כחופס כדרך סרין שסכל וידועין סדר סכלס למס וכנסס לחופס וסיה בלישון לילה כליל שבת כשעס ומחלס בליס והמעשס וסכסס אשכ סכריחוי לוס סוה מבוחר נגלס לכל בלי שער עירס וזס סמעשס אשכ ועשס. איס סיה בליך וחס סכספס מעב וסדך כחו גדולס לכן זוג סרתי לך ויסי צימי שידוכיס אשכ ארך סומן עד כניסתה לחופס ס"ל סחב לעולמו וכניס חייב לכל ישראל וסחרס סבת שכולס ונלמודס אין לס אכ וחס כי אם קרוביס נעשו לס רחוקיס והעלימו עיניסם ממנח צלחי גולל אהד אחי אמס אשכ סכניסס לבישו כי אין לס גולל קרוב ממנו וסיה כולל צכס צימים זמן ישיחיס אשכ סיה ראו וסחב עינח וכיס כריי חחופס לא רתס שס סבוהב סרדויח וסוה לריכס זולתי קול אהד סכא לס שסעבול וסרין עומה לחחונס כי יסיה לס סרדויח וסכחולס סכ"ל עשס ככשר זוו עליס שפוס סכריכות וסמעס לקולס גם כיס אוחס ציוס ו' כניסומה כדרך סכחולמו וככשר נעו ללי ערב וכמעט קדש סיוס סכיו וקרוביס ליתן סרדויח קת"ב ויכוס וחסרו סממנח ידס סרתי לסס וסיה נחסר מן סרדויח כמעט שליס סרדויח גם סחחן כסוג אהור ולא רתס צסוס אופן לנכסס ולא שם לבו לכל סרדריס אשכ דכרו אלא מוכיגי ססיר שלא לבייש בת ישראל מכח סכפ נעמס ולא אשכ שמע רק כסחן חרס אכס אונו ולא שמע לקול

שאלות ותשובות הרמ"א קבה

למה קרי לים רשות כדפי'ך וחב"ג דהחוס' מחרלי שם
 סהול דהסדרין וסיהול דפ"ק דיומא אליבא דרש"י ור"ח
 מ"מ יחד פסוק לסחיר דרנין בשבת במקום מזה ממה
 שמקדשין במקום מזה וכמו שעלה על דעת הסו"ם בתחלה
 קושייתם וזה סכנין רש"י לפרש הקושיא גבי אין מקדשין
 ולא גבי אין דין. ומכל קושיית סג"ל הים נראה לפרש דעת
 רש"י כדעת ר"ת וכן נראה קלה דעת הסמ"ג שכחב סהס
 סהיה דאין מקדשין וכחב וזכרן משילין מוקי לה בשאין לו
 אשה וגינים ואי הוי דעמו דרש"י ור"ת פליגי בפירוש הגמרא לא
 ס"ל לכתוב סתמא וזכרן משילין מוקי לה כו'. אמנם מאחר
 שהראשונים ז"ל דייינו סהס' וסמדרכי כתבו בשם רש"י
 לאכור בכל ענין ולא שגיחו קושיית אלו שהקשיתי על
 דברי רש"י לרעהי למשך ג"כ אחיסיס לסתמו שרעהי רש"י
 לאכור בכל ענינים. וכן נראה דעת הפוסקים סדי"ף ורמב"ם
 וסר"א"ש וספור סי' של"ט שכתבו כולם ז"ל סהס' אין מקדשין
 ולא חילקו בדבריהם סהס' לא ימלט שהפוסקים סתמו
 דבריהם פירשו גמרא שלנו כדרך רש"י ז"ל כפי הכנה
 סרששוטו ז"ל דבריו או שסמכו לו סירושלמי דמשמע
 שאורכ בכל ענין כמו שיחבאר. אך אינו נראה דסמכו על
 סירושלמי נגד גמרא שלנו כמו שיחבאר וזולאי פירשו כדרך
 רש"י ז"ל. מ"מ כל כי הני מיני מעלייתא לימרו מסמחי
 לסחיר סעיני ככ"ס שיהי שעת הדחק והיה סהבולה
 מסתייגת אלו סתמין עס סהפוסק אחר טבילה עד לאחר
 ששבת גם כי אינו מדרך המקומות לילך כסיומא עד אחר
 השבת ולעשות סהיבואין ציוס רחבון כדרך האזרחים שטוין
 ספואיכס ציוס סהס' וכדאי סול ר"ת לסמוך עליו בשעת
 הדחק כ"ש שהסוגיא דמעמחא מוכח כדבריו (וכן פסק
 כסג"ה בסר"ג) סוף פרק אחד דהיי ממוות בשם א"י) וכן
 כתב ר"ר אשכנזי וסבילס סהס"ג כי בדוחק גדול סחירו
 לקדש בשבת ולא סיה יורס כן סהלס למעשה עכ"ל. משמע
 מיסו דבדוחק גדול יש לסחיר ואין לך דוחק גדול מזה שיהיה
 יתומס גדולה מסתייגת והיה לה לקלון כל ימיה כמעט
 לסנותה מכל סכנותיה וגדול כבוד סבריה סדוחה לא מעשה
 ללא סחור מכל סרבריס אכר יורוך דברר סיה שאינו אלא
 איסור דרבנן גירס סמא יכתוב כמו שמפרש בגמרא שלנו
 או מסוס דכוי כקוס קנין בשבת כדמפרש סירושלמי וכמו
 שיחבאר יסחיד ומלד דסוי לן למיחש ככאן שלא יתבעלו
 סהידוכין לגמרי ויסבעל סיווב מכח סקטנות וסמריבות
 סתייגס עד שרלו לסחיר סהיומח שכל רחם סהלס מכח
 ניאוח סקטנות וגדול השלוס ציון איש לאשחו ואפילו
 אינה אלא מסודכת אליו יש לסקל מכח סד דכוי קת
 אנדח ציוס כמו שכתב רבינו סס וסר"א"ש בתשובותיהם
 לענין אכלס סהסודכת אליו שמוחר לכנסה אחר ז' שלס
 מכח פריס ורביס דידיה וכן אנו מקילין נגד דברי רבותינו
 ז"ל בזמן סיה לסחי סקטנות אע"פ שאמרו ז"ל אסור לאדס
 שיקדש כחו כסיה קטנס עד סגדיל וסאחר דפלוגי אני
 רוחס וכתבו סהס' וספוסקים ססחרוויס דבזמן סיה שאנו
 מתי מעט אנו מקילין וכי וס"ה נדון זס. כל זס סמתי נגד
 עיי לסמוך על דברי רבינו סס (וסאר וספוסקים ססחיריס)
 בשעת הדחק. ועוד אני אומר דיש לתקן ולומר דבזמן סיה
 לכ"ע שרי דסח תקן אלו סן מסוס שבות אין מעפסין ולא
 מרקדין וכי' וכתבו סהסופות ריש פרק סבתיב פירש"י סמא
 יתקן כלי שיר ומיסו לדידן שרי דדוקא וסייכס ססחי
 בקיאיס לעשות כלי שיר ולא למגור אכל לדידן אין אין
 בקיאיס לעשות כלי שיר ולא שייך למגור עכ"ל. וכבר
 פשוט סיחר סטפות וסרקוד בשבת בכל מקום ואף מלוויס
 לכוחיס לגנן ככלי שיר וסכל סול מעטס דברי סהס' דלא
 שייך גירס סז' סמא סזס. אנו צענין אין מקדשין דסמריין
 בגמרא טעמס שמה יכתוב יודוע ססניכ ספ' בישראל
 שאין סססן סחבב צעלנו סהכוסס או סטר ל וסין וסול

מעטס שאין אנו בקיאיס כסתיבס ואפילו מי שידע לכתוב
 אינו כותב שלא להלק כיון בקיאיס שאין בקיאיס ולכן
 כותבס בכל מקום סחון כמו שקורא בתורה לכל אדם לתקנה
 שאינו צדי. ומעשה אין לגזור על סמקדש סמא יכתוב מאחר
 שאמרו אין בקיאיס ואין מוטל על סססן כתיבס זו ואין
 לחוש שסחון יכתוב מסוס קידושי סססן דגזירס כיו לא מליני
 ועוד סגרי סחון כותב כל פעס סהכוסב וסמרי וסמרי סירוסין
 בשמחית או זמן רב קודם סכניס לחוס כלאר אינו יודע
 מתי יהיו מוכינס עס סהופס ולכן אין לחוש בזמן סיה לגזירס
 ז כלל, ואף אס נאמר דלפי דברי סירושלמי דפירש טעס
 סגזירס מסוס דכוי כקוס קנין בשבת אין לתקן ציון זמן
 סיה לצימסס מ"מ נראה דגמרא דידן עיקר נגד סירושלמי
 וכן פסקו ספוסקים סהיד, ונראה לומר דגמרא דין אית לה
 נמי טעמא דירושלמי אלא דנקט חלל מחרי טעמי וכמ"ס
 שס סהס' על כיול צוס. דוס לא שייך בב' טעמיס שיס
 נפקותא ציינס וכן כתב סהס"ג סדיח דגמרא דידן פליג
 על סירושלמי כטעמא דמילתא וזולאי יש נפקותא ציינס
 וסול אס סכתנתי. ונראה דלפי לא סביאוי סהיד"ף וסר"א"ש
 (פרק משילין) דברי סירושלמי ולא כתבו ג"כ סהול דסילין
 דכוסן ארמלין לריבין למכסי מבע"י ולא כתבו ספור סי'
 של"ט ג"כ דולאי ק"ל כגמרא דידן נגד סירושלמי וליכא
 נפקותא בקנין לחוש לגזירס סמא יכתוב. (ואע"ג דסר"א"ש
 פ"ק דסחבות סביא סילין דכוסין ארמלין לריבין למכסי
 מבע"י וכתב סס דס"ה דאין לסכניס כחולה לחופס בשבת
 מסוס דקונה אוחס למליאותיה ולמעשה ידיו וכ"כ צא"ע
 סי' ס"ג, מכל מקום ס"ל מילא סביאוי אוחס במקומה פרק
 משילין דליה דברר איסור ממש וזולאי סיינו מסוס דס"ל
 דטעמא דגמרא דידן עיקר דסינו שמה יכתוב ולא סביאוי
 אוחס פ"ק דסחבות וצא"ע אלא מסוס סרסחק בעלמא שלא
 לעשות חופס בשבת כמו שכתבו סס שלא לעשות חופס בע"ש
 מסוס גזירות רחוקות ומאחר שאין אנו חוששין וצוין חופס
 בע"ש מעטס שכתבו סהחרוויס ז"ל, וסיעקר מסוס שכתבו
 אנו בגלות וסריחא לעשות יסואיס בלא שנת אפטר סס"ה
 שאין חוששין צוס לסקל בשבת מאחר דטעס שמה יכתוב
 סול עיקר וכמו סכתנתי). וסדע דכרי סהסופות לאחר
 ססביאוי סירושלמי כתבו וז"ל וסמחי טעמא דאין מקדשין
 לפי סגראל כקוס קנין אכור כמו קן לתת גב בשבת עכ"ל.
 וססחא אמאי לא יכא אכור ג"כ לפירוש גמרא שלנו שאין
 מקדשין שמה יכתוב וס"ה לתת גב שמה יכתוב סהס' אלא
 ש"מ כדפרישתי דנגע לא שייך סמא יכתוב סהול מעשה
 ידי אומן וספור מסיר סרריך לכתוב גנט ואין כל אדם בקיאיס
 צו וליכא למיחש שומן סהס' יכתבו מאחר שאין סהסן ריל
 לכתוב גנט וס"ה כסתיבס סהכוסב וסטר אירוסין בזמן
 סיה וסע"ג דסומכין על דברי סירושלמי ואין מגרשין בשבת
 כמו סכתבו סהסופות פרק סורק וסר"ן פרק משילין וסביאוי
 ספור צא"ע סימן קל"ו סיינו מסוס סמלינו סדיח בתוס'
 דפרק משילין דקתני סדיח אין מגרשין וכמו סכתבו סהס'
 פרק סורק, (ואע"ג דכסר"ן פרק משילין ששמע דגס גנט
 סעטס שאכור מסוס שמה יכתוב, מדברי סהס' לא משמע
 כן, ולדבריהם) אולס סס סול טעמא מעטס קנין אכל לא
 גבי קידושין דולאי טעמא דגמרא דידן סול עיקר וסע"ג
 דמסופות פרק משילין נראה דמעטס סירושלמי דוקא נאכר
 ולא גרסיין בתוס' אין מגרשין לא ק"ל כפי דולאי סהסופות
 סיהס ועלמח מפי דברי סהס' דפרק משילין. ועוד דאף אס
 נסוח קידושין לגירוסין לגמרי מ"מ סרי כבר נתבאר דאף
 בגירושין במקום הדחק כרי כמו שמבאר פרק סורק וכתבו
 סהס' דכסכיב מרע מקילי דלא שול קמי יכס כ"ש דיש
 לסקל במקום מוס סהס' פריס ורביס וסול שנת דסחק.
 מכל סג"ל נתבאר שמוחר לקדש בשבת במקום הדחק ובמקום
 שיס לחוש לכבוד שלא יצוה סדיח לידו כסופא ואפטר לכה

לידי ביטול חיווג ולסמוך על ר"ת המיקל בדבר ובאשר
 תבאר. אמנם רבים קמים עלי וסליקו רעיוני עלי בלוי ים
 לחלק בין קידושין לכניסה לחופה דאפשר כטוב לכ"ע אביר
 דכא קונה אחת לכמה דברים בהאכה נקניה להם והוי
 כקונה קנין בשבת שהוא אביר לכתחילה לכ"ע. וכן נמלא
 בדברי הגאון המחבר הגדול ספר ב"י בעור או"ח סי' של"ט
 סי"ג דכחב דאביר לכנסה אף לדברי ר"ת וכחב דכן משמע
 מדברי הגהות מיימוני והכלבו וסר"ן פרק משילין. והנה
 אפי"ט שאין הכרח בדברי הגאון סי"ג דמשמע מדברי הפוסקים
 סי"ג שר"ת סי"ג הכי אלא שהסמ"ג הוסיף דבר זה מדעתו
 כמבאר בדברי הסמ"ג גם יש לדחות בקל דברי הר"ן כי לא ירד
 לדבר מזה כלל רק כחב והעתיק לשון החוס' ולא משמע מדבריו
 כלום מדבר זה כמבאר למשכיל בדבריו מ"מ וכן להסיר מעלי
 חלטיה הגאון שהיה לחוש לדבריו להסמיר גם כי הסמ"ג
 כתב בפינוש. ואומר חזק, כי באתה קולא זו חומרא היא
 כה"כ הנבאר שהיה לחוש לכמה קלקולים אם היו מעכבים
 בני"ח, שנית כי מן החוספות והסמ"ג נראה בהדיא שאין
 מחוייבין כלל בין קדושין לכניסה לחופה, וז"ל הסמ"ג והיה
 דאין מקדשין מוקי לה פרק משילין כשיש לו אשה ובנים
 משמע אם אין לו שרי וק"מ משמע בירושלמי דיומא פ"ק
 דבבל טען אביר לקדם דמפרט עממא דאין מקדשין מאוס
 דנב"א כקונה קנין בשבת והדר טעין א"ר מנחם דהא אמר
 ה"ק דכנסין ארמלין לרין לכנסן מעב"י שלא יהא כקונה
 קנין בשבת, ומיהו ההוא נמי איכא לזקומה כשיש לו אשה
 ובנים עכ"ל. ובכוננו זה כתבו החוספות ומדמוקי לה כשיש
 לו אשה ובנים ה"ה אביר הכניסה שלומד משם שאמר דהא
 אמרה הלן דכנסין קנין נמי אינו אלא משם לו אשה ובנים
 דדיו לבא מן הדין להיות כדאין א"כ ש"מ שאינו אביר
 ככניסה ג"כ אלא כשיש לו אשה ובנים, ואדרבה אי ליף
 ק"ו דמה מועילין הקידושין לענין פריה ורביה בלא כניסה
 לחופה ואם הם מותרים משום פריה ורביה כל ש"ן הכניסה
 לחופה עומד דמהשתא חל קיום המאוס משא"כ בקידושין
 בלא כניסה. ועוד דכבר כתבתי לפני רוב הפוסקים ע"ס
 דגמרא דידן עיקר ולכן לא בניאו בדבריהם בירושלמי
 שמהפך ע"ס משום קנין ובאביר לכנסו ארמלין משום דס"ל
 דכ"כ כמא יכתוב עיקר חכו לא שייך גבי כניסה לחופה
 דביתא שאין טוחנין כחב או במקום שטוחנין כחובה
 להירוש' ואין אביר בדבר אלא הקידושין וכבר נחבאר
 שהקידושין מותרים ה"ה הכניסה לחופה. ואף אם נאמר
 דהכחות מיימוני והכלבו אסרו כניסה לחופה מע"ס בירושלמי
 מה"ה שלא נראה כן מדברי הפוסקים המפורסמים אין
 כהמיר במקום שיש להקל כ"ע שגב בדבריהם אין הכרח
 כ"כ למציין בדבריהם. ועוד דמתוכפתא דפרק משילין מוכח
 בהדיא דאין מתלקין בין כניסה לחופה לקידושין דאל"כ לא
 הוי מקשו מידי מכתיל דכ"ג דמתקנין לו אשה מערב יו"כ
 דכסה כניסה לחופה הוי כמ"ס הסמ"ג בעלמו וע"ט, ואף כי
 איר כדאי לחלוק על דברי הסמ"ג מ"מ מאחר שגמרא און
 לי מדברי הפוסקים דלא ס"ל דבריו. ואמר שיש לדחות
 ראייתו כי זכו לשון הסמ"ג סוף ה' י"ט ואין מקדשין מוקי
 לה בתלמוד שלנו כשיש לו אשה ובנים ומשמע דאין לו
 מזה לקדם. ומיהו דמאיר דאפילו אין לו בנים אביר לכנסו
 מהכח דפ"ק דיומא דמריך לכ"ג לנעום ערב יום כפור
 ולג"ט על הנאי וכמה דוחקים דחקי הסה ואם איכא ה"ה
 יב"ל לומר מיד שתמות אשתו הראשונה יכנס השנייה אלא
 ש"כ אביר לכנסו אפילו אין לו בנים דאם איכא דשרי בשביל
 פריה ורביה כ"ס כהא שיש לנו להסיר משום לורך כפרה
 לכל ישראל עכ"ל. והנה אי אומר דיש לק"ו זה פירוש
 דאביר דאשר מזה פריה ורביה שהיא מזה גדולה שאין
 שריה ס"ס לשום מאוס בשלום כי אם ללמוד תורה וליתא

אשה ואמרין דנעש יחוש: שלא הוי ליה בן דביטול ישראל
 מפריה ורביה ולא נעש על שביטול קרבן החמיר. ועוד א"י
 אומר דאפשר ללא הוי מהי כניסה גבי כ"ג בלא ביהא
 וביו"כ אביר השמיים המטה ולא מקרי וכפר בערו ובעד בית
 עד דכניס לה לגמרי וחדע דהא אין שבות במקדש וכדלמתי
 בהדיא בירושלמי על דבר זה וס"ל דמקדשין ביו"כ משום
 דאין שבות במקדש וא"כ מאי שנא הכניסה וכן חזירו כמס
 שבותים דרבנן במקדש כדאיכא סוף עירובין ומעילים עשית
 על ברזל לחוך הסקוה ביום הכפורים וכו' וימר קרוב
 לאיכור דאורייתא מהכנסה לחופה אלא ש"מ דס"ל לגמרא
 דידן: ללא מקרי ציטו רק לאחר הכניסה לגמרי ע"ס השמיים
 חסו לא שייך ביו"כ. ואפי"ט דלפי בירושלמי אינו כן דהא
 ס"ל דמקדשין ביו"כ הא בלאו הכי פליג אגמרא דידן בדבריהם
 אלו כדאיכא הסה וכתבו: בהדיא בחוס' פ"ק דיומא ועוד
 י"ל דעריכא מילתא לכנסו אשה ביו"כ שלא יסיח דעתו
 מעבודת (וישפס עלמו בענין כניסה אשה ביו"כ) סבר
 הוי מקדימין עבודת יו"כ לצבדוס שאר ימים משום חלופה
 דכ"ג כדאיכא בסדר יומא כ"ס להסיח דעתו כניסה אשה
 ולכן אין ראיית הסמ"ג מוכרחת, ומס לי להסריך פוק חזי
 מה ע"פ. דבר בכל מקום ובפרט בעירנו אשר יש בה קרבן
 ע"ס ת"ל ולפעמים עושים ס' או' חופות ביום אחד ויחשבים
 עד הלילה ואין פוסה פס ומצפף ומס לי בחתימה הליה או
 שעה או ב' בליה דאין לחלק בין קבלו שנה בענין ברבו
 או לא דאין חילוי בקבלתה להקל דשנת מעלמו קבעה
 משחשיבה כדאיכא פרק ערבי פסחים לענין קדוש ומשטר,
 אלא האמת שז"ק השעס מניח להקל בדברים אלו שאין
 אלא איכור דרבנן ובמקום הדחק לא זכרו. ובסא נמיאנא ובהא
 סליקנה דודאי יש להחמיר להיות קודם שכתב שלא
 יבוא לידי כך, אבל אם כבר נעשה מה שאפשר לעשות
 ועטרפה השעס עד שחשיבה ויש לחוש לפירוד חיווג או לביוש
 הכחולס וכיוצא בזה הסומך להקל לא הפסיד ויחטגן שלום
 בעשונ שנת א"כ ויכולה המנוח לכפר עליו אם כוונתו
 לש"ס ושלוס. ונאום משה בן לא"ה מורי ב"ר ישראל ז"לס"ה
 בקרא משה איירשלם מקראקא:

קבו שלום

ז' חדש ימים כתבתי לאדוני: ע"ד חלוק
 בשמות שבגט רובו לשון ארמית וקמא לשון
 סקדש וסיב דעתי ש"כ השרמית לא יחשב לשון אחר כי
 הוא לשון הקדש משום ע"ג בעל סבור"י. וכתבתי עוד
 שגם הארמי משתמש בדבריה מקומות בלשון הקדש וכתבתי
 דמות רחם בלשון חכמים המתורגם בארמי יביעה ועכ כל
 זה כשכחו בלשון עמיד תרגומו בלשון הקדש כאשר יראה
 אדם בפסוק וימן לך כאלפים ופסוקו חתמ ערי הלויס הרי
 לפיניו שאפילו במקום שיש לארמי לשון מיוחד מ"מ משתמש
 בלשון הקדש וישוב זה בשאלה שלנו לא נפלאה היא ולא
 רחוקה: ע"ד האתרוגים והמורכבים בלשון ע"ל קרי בי
 רב הוא בלרננו שלא ללעה בו אפילו ע"י הדחק ומפי
 הגאון א"ה א"ה א"ה כי פלח אשת קרי מקדש כפרושה
 שלא היה לכל הסקל כ"א אחרוב אחד וישי כאשר שלחו ואתו
 מקהל האשכנזים לקהל הלעזים פגעו שפוטעו"י בליש
 המביא אותו וגלוסו ממנו ופדלומו מהם דברים יקרים ולא
 ראו ללעה במורכבים אשר רבו כמו רבו כלל בתי השרים
 והמורכבים בגדלים במדינות אלו וכריס יודשים אליע
 אבל ממחוז פולין בליש האתרוגים אשר אצטנו מאופקים
 בהם ושם זו רוב האתרוגים שלנו הין ממחוז הסוא. ואין
 כוחב למכ"ס ג' סימנים אשר חובל לכריס בהם המורכבים
 הגדלים בלרננו יש מפולגיה לא יוכלו לבא אליהם כי רב
 מהם הרדך: די סימן ס"ל הוא כי המורכבים סתמיקים
 ולאחרונים בליעות קטנות בכל גופם וגובה לס: ס
 ס"ב כי המורכבים טעוקן בולע וטוקן אחרוב שוקע:

שאלות ותשובות הרב א קבו קבו קבח

לשון הקודש לא ומעלה. יבואו נא דבריך אלוני ויאיר עיני בטוונתו כי לא סכנתי דבריו אלה. גם כנס שדחה אלוני הראיה שלי ממלת יתן שהם בחרגו ככל לשון הקודש ואמר אלוני כי אין ז' כתיב רשאי כי גם בשאר לשונות לפעמים מלות משון הקודש, רוצי העורא לא סכנתי רשאי המעלה אחת בחרגו שהם ללשון הקודש אלא כה סיו דברי כי מלה ויתן יש לה חרגו מיוחד בלשון ארמי שהרגומו ויהב ואפי"ה כשהוא בל לשון עמיד חמדי החרגו ולשון הקודש שזין כו' וא"כ כבר הוסר ספק אלוני מעל חירוני זס. ויהי מס לא באתי לפרש את ארמי ולהשיב על דבריו חלילה אבל מס אעשה כי מידי דברי עם אלוני שעשושים הם לי וידעתי כי שערי התירושים לא נעשו לפני אלוני וכל רז לא ארם ליש. נאום שארך שמואל יהודה בן בורח"ם פרו"א זצלה"ה:

קבו לדויו ליש כבר בחיס שלום הוא אסובי שארי בגאון מסר"י יהודה ש"ן וכל דיליש שלום. הניעני כתיבת מעלתו ע"י הרב סכא אחמלו כי יעבור ויהי לעה ערב ולא הסוככים ביבאו אלי כמר שלמה משרת ליב סיוי אשר הוא סאלמני בינוט סכנתי סכנתי ואלני כובב ולא אוכל לעמם אם אוכל לעמנו ז' ס"ך בסמוך בלשר כי אינן הולכים סכרין ביום מיוחד להם רק כבשר יבא סאלח יבא סשני ולא יכלתי להשיב עד כי בל אלי כתיבת מעלתו ומיד כעלות ששחר יבא ס"ך סשני ומ"ם לא עכבתי עמני ופיחתי מכל עסקי להשיב למעלתו: על אשר חסם עלי ושרא כרגא על חירוני בעיניי סכנתי סכנתי ליישב סוככי סכנתי כוכנין ק"ה לשונות בלשון הקודש כגון סרי את מותרת לכל ארס וכדומה לזה שהוא מעטם שאינו עוקר הניט כמו שכתב סכנתי סרשאן וכבא מעלתו שהוא משנה שלימה שהוא גופו של גט כו. ואינו רואה שום קושיא ודוחק בזו כי אף שהוא גופו של גט אין בלשון מעכב כלל כגון ח"ל והסגי ר"ח לכחוב לשון והמדרכי סכרית פרק כל כנס ח"ל והסגי ר"ח לכחוב לשון זה כנס אכל כעופסי גיטין לא סיה כחוב ומ"ם אין להוסיף לעז על גיטין סרשאניס סשני מאריכיס לכחוב כנס לשונות כנס דחשבו כמו סרי את מותרת לכל ארס עכ"ל, וכן הוא בסמ"ג סרי שסעיני מעכב ולא סלשון בעלמו וכבר נכתב העיני בלשון ארמית להסכנכס לכל נכר דחלביין ואם לא ימחם כו'. ועל כרחינו אנו לריכיס לומר דמס שאמרנו כמסנה גופו של גט סרי את מותרת כו' לא בל לאפוקי דרוקא לשון זה אנו לריכיס רק סעיני, ובכ לאפוקי מדר' יסודס דקחאמר ודן די לריכיס לויי מלחי כו' דפליגי רבנן עמיס כדמוכס בגמרא וא"כ אף סרמב"ם סכנכב כ"פ גופו של גט סרי את מותרת כו' לא בל אלא לאפוקי מדר' יסודס דלא כענין ודן וכמ"ם סר"ן ערק סעגנר על דברי סרמב"ם וככב אט"ג דכבר כנס של סרמב"ם ככב ודן די לסיי כו' סיינו לכחלס אבל לא כדיעבד, וכזה איי אומר על ענין סרי את מותרת לכל ארס דלוינו מעכב כלל מאחר סכנכב ככב עניינו אלא שלשפרס דמלחא ססינו ר"ח לכחוב כמו שמוכר בחוס' ס"ל וא"כ מ"ם מעלתו שהוא משנה שלימה שהוא גופו של גט לא ידעתי משנס ז', כי אין כוונת סעסנה לכאן אם לריכין במכב בלשון ארמי דרוקא לכחלס קחאמר, וכן ורש"י עניינו וט"ג דנימוקי יוסף ככב פרק האשס שהלך דסגי ר"י לכחוב וככב. שס עיפס לדבריו כל זס אינו אלא לכחלס כעל סהוס וכבר נחברו מדכריסם שאין מעכב א"כ על כרחינו לריכיס לומר דרוקא לכחלס קחאמר, וכן ורש"י מדברי סעור ס' קכ"ו סכנכב לריכין לכחוב ודן וכו' ולא סוכרי סרי את מותרת וכו'. כוף דבר איי רואה כלל ככל דברי ספוסקיס שיעכב סרי את מותרת מאחר סכנכב נכבס עניינו ול דכריסם אינו אלא אם לריכיס לכחוב לכחילס אבל לא לעכב. אך זס לבד מלחמי סרמב"ן סעסמדי כמ"ם אט"ג כנס

סג' הוא כי סוך סמורכב דסיינו סמיין רכב והסוהל שלו רב וקליפס סחיכוס קרס ובחטרוג כוא לספך כי סקליפס רכנס והסוך קלר כוא כמעט יבש וסימנים אלו מונסקיס אלנו. רע עלי מעסס אשכ ככב י אלוני כנס בנס שטרנו סגלון כמסר"ם י"ן שסלא לשונו כשיר סיחור וגרי במקומו סלא לאמר על סמך מס סמלא ככוב כספר אחר יסן וסן קקא ככב חמים כי סומנר חרו סוכב אה סכל ואסס ככל כו' סרי זס סחרף ומגדף ח"ו. דלויח מעסס ומכרתי דברי סרמב"ם כבורס סכנכיס כי זס דרכס על רוב כני ארס כססס מולאיש דבר מס כספר יסן כפי רוב יוסב סגל בן סלמנחס אך לא סכנתי כואה על חסס כמסו ואיי בעניי: א מקובל ולא כן מקובל אכני אכל יש לי פירוש על סר סיחור ע"ד סקבלס לא פירוש סולל רק ראשי פרקיס כו יודע סכמת סמחבר וסריי סזס קדש קדשים אלא כני עמנו. וס"ם מכ"ה כי כחרוז זס ומשך לערע סרמב"ם וא"ע וסאר סכמנים לא סכנתי רעח אלוני באלס ודעתי כו אחר סמנים או ססיכס כוונת סמחבר סוכב אה סכל ע"ד סארז"ל סוא מקומו של עולם ואסס ככל כי כבודו מלא עולם ואין זס מס שיחיב גסמיות כחק סכדל כאכר ככב סרמב"ם. ואספר סלא כוונת מעכ"ה או סיהס כוונת סמחבר ע"ד סקבלס וקדא לעלות העלות יח' וית' סוכב אה כל ומלא אה כל רמו למדס קדאוס כל ועליס ארז"ל כמדרש כה סיהס לאכרסס אכינו וכו' זס ידוע אפילו למחיליס כמסס ז' א"כ על מס יסאלו. ארס חי על סמחבר סזס קדוס יאמר לו כ"א סחרון סש"ן: ז' דכריסו ככעימס. וסלוס ממני שארך, שמואל יהודה קצנאיליגבון:

קבו לשארי דכב כחל לי אסובי בגאון כמסור"ר מעסס י"ן שלום. ליהות הימס ימס דמפני כסון רכבן אמרתי סחול ואספס אשנס לכחוב לאלוני על אשר ככב אלי ליישב ספקי דכבר סעיני סלו סכנכיס רוכס בלשון ארמי וקתס בלשון סקדש וסול לכארס נכר דעת סרמב"ם סככב מקתנו בלשון אחר ומקתנו בלשון אחר ספול. וסירן אלוני כוס כי לא דבר סרמב"ם אלא דכריס לריכיס כחורף סגל אכל לא דכריס שאף אה לא כחכנו לא עייב כגון סרי את מותרת לכל ארס: אחי סגדול סירין זס דחוק סוא מאוד דמסס שלימס ידענו גופו של גט סרי את מותרת וכו' ואט"ג דר' יסודס פליג ואמר ודן די לסיי לויי וכו' וריכיס מן סחורוים ספקו כו' יסודס סלא סרמב"ן מן סמחמיריס וככב סקדכו סוא לומר סכסס כשאל סלל סחול ולא ככב סרי את מותרת לכל ארס סחול וסוא גופו של גט וקא אם אמרנו לסכול דוחק זס לא סרווחנו כוס כלוס דמס נלמר כזמן דכובב כשיי יכשילתי ולא כתייין כתיילתי וכלס. עוד סירן אלוני דאספר דלא פסל סרב אלא כמחלס על מחלס כס כוס לריחי חיוסל כדבר דל"כ לריי למות סמלות ולא יפסול אלא כהיחס מחלס על מחלס וסו ספך סממענות לשון מקתנו בלשון אחר וכו' וסעור אשר ממנו מולל דין סרב חוכיה ספך זס סדמס ולא אחרין בלסל כי דלתיי כי לא נתקדרס דעת אלוני בלסל. ואכא אל סחירין סג' שאמריי איי כוס כי לשון ארמי יכשב לשון סקודס כי סוא אלא שהוא לשון משובס וכוונתי סדברי אלה סס דברי סכור"י אלא שאמרנו על כוונת סחרס ואדוני כחקסס ק"ה כיייב זס על לשכר ראס כפוסקיס סככנו לענין כ' מקדא ואחר סרנוס בלשון ארמי סוא דוקא ליהוה יתן כסוי ולא סלה סדבר סחול לשון סקדש משובס ואיי סמסס אה דברי סכ"ר אלה ולא אכין כי דכריס אלו נלמרו כפי אשר איי וכר לאפוקי מחוחס שאומרים ססקורא כפירש"י יבא ירי סרנוס ועל זס אמרו סחרנוס עדיף לפי ספי' סחרנוס יתן כסיי ואין יתלס סדבר כמס ססחרנוס סוא לשון סקודס משובס ופי מפיי זס יש לו מפלוסח על פירש"י סחול

שאלות ותשובות הרמ"א קב"ח קב"ח

בענין דבר יוכר ושלם ויתבטל לשון אחד צהרר וכן לשון הסוכות שהביא המחבר נראה ג"כ מדקדק בנט המשם לשונות וכן בעדים ש"מ דדוקא קאמר וכל זה אינו רחוק ליישב מוכח. אך אמנם נבוא אל הטעם השלישי שהסכמו עליו אך מנימים שונים כי מלתאך כתב שלשון ארמי הוא לשון הקודש משובש על כן לא נקרא לשון אחר ואינו כתבתי שנקרא לשון קודש מאחר שמיים קרובים ואינם יתנו בסיני ונראה למה דומה. כתבתי בראשונה השבוע על דברי מעלתו מדברי הסופרים שכתבו לענין שנים מקרא ואחד חגום שארמי הוא דוקא להיווה יתכן בסיני ולא תלואו הדבר שהוא לשון קודש משובש וכו' ובחזק מעלתו על זה איני שמעתי ולא חזני כי דברים אלו נאמרו לאחרי מלכות האומרים שיזלזלו בפי"ט, ועל זה אמרו דתרגם עדיף לפי שהתרגום יתכן בסיני ואיך יתלה הדבר במה שהתרגום הוא לשון קודש משובש וכן מפי זה יש לו מעליותא על פירש"י שהוא לשון לח ומלואה יבא נא דברך אלי ויאמר עיני בכוונתי כי לא הכנתי דבריו אלה עכ"ל. מעלתו מחזיק דברי וסבב כה דברי יחי' כהן הסוסי' ובסי' ג' הקדים ח"ל הרמ"ם פ"ק דברכות י"מ דכ"ס לכל הלועזות לנו שלהם היו כמו התרגום כי התרגום הוא בשביל עם הארץ שאינם יודעים לשון הקודש וא"כ ס"ם לנו למקרי' בו ולא נבוא לפי שהתרגום מפרש כמה דברים וכו' ונראה שהקודש פ"ק הסוסי' וכו', וכן כתבו ס"ם הכה"ם ח"ל הנה"ם מיימני פ"ג דתפלה ובסמ"ג כתב שדן לפני רבותיו שלעולם הפיוש טוב יותר מן התרגום ומלוא פני וכו' וכן יש שרונים לומר שהלועז טוב ואין נראה ל"ו ולרב עמרם שכתבו שהתרגום זכר מפני שיתכן בסיני דתרגומין בגמילא עכ"ל ולו ישמעו אדוני אם דברים אלו אינם מעידים על דברי שכתבו לדחות לשון לועזים ולא לשון. הקדש מכה שיתכן התרגום בסיני או מכה שפרש כמה דברים ולא דחו העיני מכה שהוא לשון הקודש משובש וה"ל. ה' איני חקש על דברי הנה"ם מיימני הסוסי' שכתבה לדחות לשון הלועזים מכה שהתרגום יתכן בסיני ומכאן פירש"י ש"מ דרש"י שהוא בשלשון הקודש פשיטא דכפר דיתכן בסיני בשלשון הקודש. אך אמנם שהתרגום לשון אחר הוא על כן הוצרכו להוכיח שגם הוא יתכן בסיני ממכסת מגילה. ועוד איך נחשוב על לשון היתכן בסיני שהוא לשון קודש משובש ואם הכוונ' דמה ממגדו בקש משום זה לא נאמר שהתורה שלנו אל תהא כפייה שלו ואיני אומר לו יחי' דבר מעלתו שלעם על דעוהו שהסופרים הפיוש עטם יתכן בסיני לדחות פירש"י שכתב שהוצרכו לדחות מכה שהתרגום יתכן בסיני כי מ"מ גם לשון רש"י שהוא לשון הקודש נח ומלואה כדברי מעלתו יתכן בסיני אלא שהתמה הדבר כי פירש"י אינו דוקא בשלשון הקודש כי אולי רש"י תקנו בשלשון אחר רק שתייבב בישראל בשלשון הקודש כדי להבינו בכל מקום אבל התרגום יתכן באותו לשון דוקא וא"כ כבר נחשבוהו הרעומת מעלתו על זה ובכיוולא בזה. ולא ידעתי למה החליע מעלתו דבריו כל כך עד שכתב לבדוק ח"ל וידעתי כי שפרי החירוים לא נגעלו ואיך יגעלו דברי בגלויים כי שמענו כתב לוס ריבטא ולא דקדק בזה בדברי הסופרים ה"ל. ועל מה שחזיק דעוהו ליישב מה שהקשיח לו על ראייתו כי נמצא מלת ויתכן שהוא משמש בשלשון חגום כמו בשלשון הקודש בשלשון עמי' מי יתן ויחזרו ויתכן דברים כאלו שהיו רבים אך לא נוכל ללמוד מלשון יחידי על לשון כללי כי נמצא כזה לרוב בשאר לבנות לדעתו ולא חשביק ביה להכשיר ב' לשונות בנט לבנות מניפוס שהוא לשון אחד אך מאחר שמיים חגום בסיני וסם קרובים בשלשון נראה שיש לנס שייכות בידו ועל זה יש לסמוך. ושלום.

והר"ן פרק המגור ואף זה לא החליט בענין רק כתב וקדוה אני לומר שאם נבוא אל וכו'. ומעשה וכול לומר שגיטין שלנו לכ"ע כשרים מטעם שכתבתי שאינו גופו של גט שרתי מוצר נגלה לדעתי מכל הסופרים זולתי הרמב"ן שאינו מעבד ואף לכתחילה יש נסוה שלא לכתבו והרמב"ן שהחמיר איפשר דכ"ל כהרמב"ד דחולק על הרמב"ם הפוסל מקלחו בשלשון זה ומקלחו בשלשון אחר אבל הרמב"ם דפוסל ס"ל דלין לשון שרי את מותרת מעבד. ולא יעמיד נגדי דברי הגאון הקר"א שכתב כי קכ"ו בעור דדעה הרמב"ם והר"ם דבביק שרי את מותרת דלין דבריו מוכרחים כלל וכאשר כתבתי כי הרמב"ם לא כתב בפ"ה רק לשון המטהה כדורחה וכו"ל ג"כ עיני הרי את מותרת ולאפווי מדברי יהודה דבעינן ודן וכן הר"ם לא כתב רק המטהה כדורחה ומה שכתבו בטופס בנט אינו אלא וכתחילה יש לכתבו וכדברי ר"ת וגם כי מן הסופרים אינו רואה כ"כ שרי בה לנכח הרי"ף בטעוה כמ"ם הקר"א בעלמא משה הרשב"א והעיטור ואדרבה מדברי הרי"ף פרק המגור מוכח דבנכח הרמב"ם לא היה כתוב שרי את מותרת ש"פ ח"ל נראה מדברי המ"מ דא"כ היה כותב דכן הוא דעה רביו והיה מסחייע מדברי הרמב"ם כמו שהוא דרכו בכל מקום גם דברי הטור מוכיחים לספך מדבריו ובאמת שאינו משגיח בדברי ב"י בכיוולא בזה במקום שמי הסלכס אינו נראה כדבריו. ובאמת שלדעתי זה התירוך כהי' דבר אמיני ע"פ ח"ל מכל מה שכתבו בזה מאחר שאינו מעבד כדיעבד אינו מעיקר הגט שאמרו כי שאם מקלחו בשלשון אחר שהוא פסול ולא ידקדק מעלתו עלי שכתבתי כבר כי טוחינין לשון שרי את מותרת לשופרה דמילתא א"ע"פ שריתיו לכתבו לכתחילה מכל מקום מאחר שאינו מעבד וכתב עיינו כבר בנט שפירא בעלמא מקרי, וכן כתב הקר"א לשון זה בעלמא על דברי ר"ת שהלריכו לכתבו לכתחילה וסוד המקור שהמליא עיינו לכתבו לכתבו ישיין מעכ"ס כפי' קכ"ו וכדבריו. עוד חפס מעלתו על ח"ל ואף אם נכסול דוחק זה לא סרווחנו דבר זה נאמר בזמן דתוכנין בשני בשלישי ולא כתבתי בתנין וכו' ואינו חמה על מעלתו בזה שישבוב כי זמן מעיקר הגט יחשב כי אף שח"ל תקנו זמן בגיטין ואמרו גט שאין בו זמן עכ"ל מ"מ לא על פני הגט יחשב מאחר דאינו מן הסוסי' ומלשום מוכח כן שאמרו תקנו זמן בגיטין מכלל דגט זמן ב' דברים הם והף כי בשלשון בני אדם הכל נקרא זה וגם הטופס מכללו מ"מ הרמב"ם חסד קלחו בשלשון זה וקלחו בשלשון אחר ב"פ הסוסי' הפער דאינו ר"ל אלא הדברים שהם גופו של גט ועיקר החורף וכמו שכתבתי בראשונה ליישב המנהג: עוד כתב מעכ"ס על תירוהי שהי' דלא פסק הרב רק במחלה על מהלך וכו' ובחזק מעלתו דה"כ אנו לריכיס לנמות המלות וסוד דביפוך לשון מקלחו בשלשון אחר ומקלחו בשלשון שרי וכו'. הנה נגעלו מדקדק בשלשון אבל לא בעייניי חס כי כתבתי אבל כשרובו בשלשון אחד ומקלחו בשלשון שרי אין זה קרוי קלחו וכו' כמו שכתבתי בראשונה וכוונתי היסח לומר כי בעיניי שלנו שרובו בשלשון ארמי הרי הוא ככילו אף כי מקלח מלות שבו הם בשלשון הקודש כל זמן שאינו נתקל בשני לשונות עד שיהא מלוא על מלוא וכל רוב שאינו יוכר כמחלה על מחלה הוא בעיניי זה אף שלא בזה המלות במשקל ובמנין מאחר שאינם עיניי לא נכתב בשלשון אחד והשני בשלשון אחר על קבוצ כמחלה על מחלה הוא אבל לא הפסול משום אינו לדעתי ודקדוק לשון הרמב"ם משמש כן שכתב אבל אם היה מקלח בגט ככותב בשלשון אחד ומקלחו בשלשון אחר פסול עכ"ל. לא אמר היה מקלח בגט ככותב בשלשון אחד וכשלא בשלשון אחר או שיאמר והאחר בשלשון אחר דקדק ומקלחו בשלשון אחר לסודות מה שכתבתי דהיינו לנשום ב"י שני הלשונות א"ע"פ שאינו עין בעיניי מכל מקום

שארך משה איכרלש בקראא :
קב"ח אופ"ן
 חתם בלחץ ידו קלתי קונטרס מכתב"ד והרבינו
 בו חדוני לתקן הספיקות שהתגשמו כתיבתינו

שאלות ותשובות הרמ"א קבט

הגדול בלשון תשאר וכיון שכן הוא הרי שאין מקום לרקדק בזה. והבא אל בני' כי בדברי הראשונים כתבתי כי בלשון ארמי ולשון הקודש לשון אחד ישמשו והסתייגו מדברי החכמ' לכוזר"י שכתב בו לשון תרגום הוא לשון הקודש משבשם והקשה אדוני בראשונה על דברים אלו שהפוסקים כתבו בלשון תרגום עדיף לעיני' ב' מקרא' וז' תרגום לליתו יתן כסיוי ואם כדברי היה להם לתלות הענין מפני שהוא לשון הקודש משבשם ואינו פללתי בשבבר מאריך על קושיותיו וז' כי דברים אלו אמרו הפוסקים לאפוקי דעת האומרים שיואלים בפירש"י וזה לא יוכלו לתלות הדבר בשהוא לשון הקודש ותלואו שיתן כסיוי. ועשה בדברי אדוני האחרונים מאריך עלי מעינת לשון הכותיב על דעהו מלשון הגה"ס מיימוני פי"ג דתפלה גג דכרתי. ואלי לז' ואלא אומר מרעוץ לנפשי מדבריו אלו והיתה זהו נחמתי כי לא אמרם כי אם לנכותי ולנחתי בפלפולו. ולמטן יתברר כי כיום דברי אביע הל"ש קנים כוללת דברי והוא כי למקרא ג' מיוי פירושים. האחד אין כוונתו כ"א לפרש המלות וממין זה כל לשון לעז שהתקן בהם המקרא ואולי שידע ועד כי בהשתק לעז שלנו ולפי"ו אין בהם כי אם פירוש המלות בלבד כאשר בלשון אשכנז. והמין הב' פירוש הענין כפירש"י רמב"ן רלב"ג וזולתם ען המפרשים ומדבריו בני אדם פירושים אלו כפי הכתובים וסברתם במקרא ומגמתם היתה על הרוב הכנה הענין ולא פירוש המלות ולא פירוש כ"א מלות ורות. והמין הב' הוא הפירוש שמופיע כל מלה ומלה כאשר יבשו שאלה העתקות. ויפרש ג"כ במקומות רבים הכנה הענין אך לא בבארור רחב כרש"י וזולתו מהמפרשים האמנם המעט המפורש בו הוא מקובל מפי הטוברה לא בשאר הפירושים שהתבררו בני אדם מדעתם והענין רמב"ן בפרשת יתעב ופרשת ישמע ותרו ובשאר פרשות ויראה כי בפירושים התרגום דברים ונראים בחכמת הקבלה ועשה בפירושים חלוק זה בזה דעות הפוסקים יש מהם שראו כי אין הפרש לתרגום ותשאר העתקות כי אין הכוונה אלא המלות וכיון שהלעז יותר מובן אליו מהתרגום ה"כ כל אחד יולא בלשון לעז שלו. ויש שראו כי הכוונה היא להבין הענין ולזה יולאים בפרשנים שפרשם כמה דברים משא"כ בלשון לעז. ולפי דעת זה כ"ש שיואלים בפירש"י וזולתו מהמפרשים והוא דעת הרא"ש. ויש דעת ג' שאין אדם יולא אלא בתרגום וסוף דעת ר"י רב עמרם לפי שפירוש התרגום יתן כסיוי משא"כ בפירושים אחרים והדברים שכותבים כפי שהרא"ש בלי דעה אלא לשון לשון לעז ענין ענין לפרש בתרגום כמה דברים משא"כ בלשון לעז והסמ"ג שאמר שדן לפני רבותיו שהפירושים יותר מועיל מן התרגום הניח דברי ר"י ור"ע החולקים והארכו לעטם שהתרגום זכר להנחן בסיוי ולא היחס הכוונה בלשון התרגום יתן כסיוי על ה"כ לשון לבד כי אך ידחו בזה שאר המפרשים שכתבתי בלשון הקודש והם שלא להצדיק שפירוש רש"י לא נעשה בלשון הקודש כאשר כתב אדוני ויטערך אדוני לאמר כן בשאר הפירושים כי על כולם הביא הסמ"ג ולא מראש לר"י. והכלל כי הלשון אינו מעלה ומוריד ולא היחס כוונתם במה שאמרו שהתרגום זכר להנחן בסיוי אלא על פירוש התרגום שיש לו מעלותה על מה שאר הפירושים במה שפירשו מקובל ומתן בסיוי משא"כ בשאר הפירושים ואין לעשות בלשון הגה"ס מיימוני שכתב כתב בעל הסמ"ג שדן לפני רבותיו שהפירושים מלאים יותר מן התרגום וזכרו לו וי"מ ה"ה ללעז ולא מראש לר"י וכן אמר רב עמרם שהשיב רב גערוואי בלון דוקא תרגום זכר מיתן בסיוי כדמשתה פ"ק דמגילה משמע בתחילה העיון כי לא הובאו דברי ר"י ודברי ר"ע אלא לרחוק לשון לעז אך לעולם אדם יולא פירושים המפרשים. וזה מבוואר הטובל דהא הסמ"ג הביא דברי ר"י רב עמרם החולקים על מה שדן לפני רבותיו שהפירושים יותר מועיל ולא הביא דעת רמ"א ה"ה לעז והם הם דברי הגה"ס. על כרחק

על קושיותיו ברמב"ם ולא היה בדעתו להשיב עליהם שיהיה כי ז' דרכי להודיע דעהי שהמנה הוא אף רחוק והסומע ישמע והחול יתול ובפרט בין אנשים אחים כדבריו כיום. אך לאשר ראויה דתלו בזה דיני איסור והיתה אמתית אם מחשה אי ונתחילי לאלוים ע"כ אפרש כשמלה לפני מכתו"ר ומתוך ויכוונה יתברר האמת וזה יולא ראשונה. אדוני כתב לחוק בדק סברתו כי מ"ש הרמב"ם פרק א' מגירושין גופו של ג' נע הרי את מותרת וכו' לא היחס כוונתו רק על הענין ולא על לשון זה דוקא וכיון דכבר כתבו בגמ' למקד להחכמה לכל גבר וכו' ח"ל לכתוב הרי את מותרת לכל אדם והא דכתבו בנזכר ג' שלו הוא משום דלכתחילה כותבין אותו וכתב עוד אדוני כי לכאורה בנזכר הרמב"ם לא היה כתוב בו ש' את את מותרת וכו'. ואלו אומר שאש"פ שלדעתי הקלושה שבדברי הרמב"ם דוקא ודוקא כאשר ביני מדבריו הגאון הקדו"ק בא"ע סי' קכ"ו ומ"מ לא האפקק בזה עם אדוני עם כי קשה עלי להוילא דברי הפוסקים מפשוטן ולומר דנקט לשון המשנה כי פוסקים מפרשים את דבריהם ולא כותמים אבל מה שהלך על דעת אדוני שלא היה בנזכר ש' ותוספת הרמב"ם הוא מוטעה זה אין הדעה כובלתו להטעות הספרים מסבבה הכרס כ"ש מ"ש דכן נזכר מדברי הר"ן פרק המגוש ומדברי המ"מ דהרבה מדברי הר"ן היה יראה להפך שהרי כתב ח"ל ומדברי הרמב"ם פ"א מהלכות גירושין גופו של ג' נע הרי את מותרת לכל אדם נראה שהוא פוסק כרבנן לגמרי ואל"ג שכתב וכן בתוספת בגמ' אין הוכחה משם דבעיקר ליה לעכו"ב עכ"ל הר"ן. ומשמע מדבריו אכל הרי את וכו' נתן לעכ"ב. אלא שכבר זכרו לפלפול ראשון לדעת מע"ת אין דברים אלו נאמרים אלא על כוונה הענין אבל מ"מ לא ידעתי מאין הוילא אדוני לאמר שלא היה כתוב בנזכר הרמב"ם והוא כתב ח"ל לגירושין מפני תקנת הסופר וכו' עד ומקום וכו' את מותרת לכל אדם ומלשון זה נסתייע בעל התרומות שזריך לכותבו בניעין. והמ"מ אם לא הויתקו בספורים כתבו בשם רבינו פ"ד ח"ל ויש במקלח נוסחי הגאון שלא היה כתוב ביהן הרי את מותרת וכו' אבל רבינו כתבו בנזכר ש' וקרא עכ"ל. הרי גברו לפניו כי כן כתבו בנזכר ח"ל ואפשר ליישב בדוחק לשון מכ"ח כי מ"ש וכן נראה מדברי המ"מ שב על לפי פניו מה שכתב בראשונה כי אינו מעכב והוכיחו מדלא נסתייע מדברי הרמב"ן. ולא מאריך עוד באלה והבא אל הב' וזה מ"ש אדוני כי לא פלל הרב קאחו בלשון אחד וקאחו בלשון אחר והבשאר בלשון אחר. אהם אחי הגדול עד מהי יהיה זה לנו למוקש לעשות דברי הפוסקים כדברי ספר החתום כי אם כדברי אדוני כן הוא מיי וידעתי כוונה הרב אם כוון למחלית דוקא או אפי' אם יחסרון מעט מלות ומי יגביל לנו את המה הזה לבלתי להרבות לאמר ע"כ תחום הרב. ודקדוק אדוני משלן הרמב"ם לא ירענו לשון קאחו כובל כל חלק קטן וגדול שם הוא ולא אוכל להחאפק מלהקשות על מ"ש שאם היה פוסל אפי' מעט ודברים אחרים היה לו להרוב לומר בלשון אחד והמשאר בלשון אחר, דהא כשם שפוסל לדעתו עדי"מ ישלם מלות על של"ק בסוף הגמ' שכתבו כלם בלשון ארמי כי ישלם ממילא כסיוי ג' נעוה אלו בראש הגמ' והשאר כולו בלשון ארמי וכיון שכן הוא יאמר נא אדוני אך קשה לדברי שיהיה לו לומר קאחו בלשון אחד והמשאר בלשון אחר ובי פסיקא ליה לרב ששמע המלות הסס יהיו דוקא בסופו אם כיון אדוני לומר כי המעט יקרא בלשון עשאר או שיהיו דוקא בראשית הגמ' אם יקרא אדוני לחלק

שאלות ותשובות הרמ"א קבט קל

למד שמה שבידו הסגים לרחות דברי בעל סמ"ג ודעה י"מ . ולדמות דעה י"מ לנדס סיס מספיק טעם שמפרט כמה דברים . וזו אשר העלה מלודתי בדברים אלו אחרי אשר ראיתי דברי הפוסקים במקומם ודברי הקאר"ו סימן רפ"ט ובחילה ערס ראיתי דבריהם כוונתי להגיד וקורא אי עלי שיבו עלי בני מתי אם ספיקות שלכס ק"ו וזהו וחסה אדוני לא וסמך בשכלך סוף וסגני כי ידעתי כי אז חזיתי בדברך וטעם . שואל יתורה בן א"א סודר"ם פדו"א ז"ל קצנאילבונין :

ערי מעס ס' עושה שמים וארץ . ראיתי אלסים עולה מן הארץ :

אך קאחו וקאחו משמע דהחלקים שוים ואולי כי כמד לשוין גורס לי שלא להכין רוחו לשונו של מעלתו ובאמת כי דקדוק זה אינו שום רק לטיות סוף לאחרי : ונברוא אל כשלישי מעלתך עבד אלי כי מה שכתבתי חתילם לא בחתי אלא לבסות מעלתך וללחמו בפלפלי עכ"ל . ומילול לי בללם אלא כבר ידעתי כי כל רז לא אהם למעלתו ומס לי לנסוח אחרי מדרש את ס' אלסוך תירא לרבות ת"ח וסלכ יודע אהי-לעקל או לעקלקלות כי אם על דבר אמת וענוה וסכס לא אבא לקפח עם מעלתך כסלכס ליישב דברי סרשטויס מאחר שאני רואה מעלתו שחושב עלי שכתתי עליו בחינת הילוח ובפלפול בלבד אך אכחו אל אחרי סעי"ס בתלמוד ערוך סעי"ס מעלתו בכתבו כי ספירטוים וחלקים על ג' פנים כו' ולכן מה שכתבו הפוסקים שהתרגום יתכן כסוי לא היחס הכוונה בלשון התרגום יתכן כסוי על השלש לבד כי אין ידחו ביה שאר התפרשים שנתחברו בלשון הקודש והם שלא להזכיר שפירטי"א לא נעסב בלשון הקדש דוקא כי עד וסכלל כי השלש אינו לא מעלס ולא מוריד ולא היחס הכוונה במה שאמר שהתרגום זכס להנחן כסוי רק על פירוש התרגום ומס שסוסף על ספקרס שזס סיס מקובל מסוי כו' וחסויק מעלתך דעשתו זחס עד שכחב לבסוף וישמח בצלמו וחסב שיבו בני מתי אם ספסוקים שלכס ק"ו שמה אי כשמתח מעלתך אך לא ידעתי שמתח מס ו' עושה כי אי ראיתי מעלתו סרכיב דבריו על תרי רכשי . בהחילס כתב כי אין כוונה במעלת התרגום בלשון לבד דמשמע דשלשון בצלמו יש לו מעלס אלא שאינו לבד ואח"כ כחב שהלשון לא מעלס ולא מוריד כו' ויהיס כוונת מעלס כזוים מנ' פנים שיראס לא אולג לו כי אם כוונת מעלתך דבריו סלחורוים שאין לשון תרגום מעלס כלל קשיא עליו דברי הפוסקים לא ורסס מ"ג סר"ג'ס פרוק הקורא עומד וספור סו' קמ"ה דיש מקומוס דאין מתרגמים סחורס וכתבו דדוקא כס סו מתרגמים לעס סשו סדריס בלשון ארמי אבי לידן מה שופלת יש בתרגום מאחר שאין מבינים ארץ ואין ימר למד מסס לפרש סעיני בלשון שיבוי ד"ל דהתרגום שמי דנתקן ברוח הקדש עכ"ל . ובכלל אי אפשר לפרש רק כי מעלת התרגום אינו כי אם מנהג הלשון בצלמו ילא מנהג חוספת פירוש שקבל מפי סבורס דוק היס אפשר לפרש ג"כ בלשון אחר כפי מה שפי' וקבל אונקלס מסוי . ועוד דלף דברי מעלתך סרשטויס דכתב דאין טווחס על השלש לבד רק מלך חוספת פירוש כו' סתוים מכלל דכרי קמן דלס ס"ל לר"ס' דיש לתרגום מעלס : מנהג זס דר"כ סו דבריו שכבאן סותרין דבריו שכפ"ק דכרטרס דהתס ס"ל לעיני שיש מקרא וחסד תרגום דאין לתרגום מעלס מנהג זס דכרי יולאיס כשאר פירושים כמו בתרגום לדעתו זכ"ל אין להתרגום שום מעלס על שאר פירושים וכמו שכתב מעלתך בצלמו בכתבו לדעת סר"ג'ס זכ"כ על כתיבו יש לתרגום מעלס" מלך לשונו דוקא וסוה סיינס כסוי וברוח הקדש . ומעשה שזס מוכרס בדעס סר"ג'ס עכ"ל בלשון מלך עמו יש לו מעלס מלך לימח לן שאין זס כוונת הפוסקים שאמר שהתרגום יתכן כסוי שכל סר"ג'ס קאמר . כאן שיתכן ברוח הקדש והס נקטו יתכן כסוי הכוונה אחת אלא סנהלפו בלשוים . ועוד אמריק פ"ק דמגילת התרגום של חורס אונקלוס סגר אמרו וכו' ופנין סס ותרגום אונקלוס אמרו וסחמר רב זיקרס בר אבין אמר רב דב סנהלל אמר רב מתי דכתיב ויקראו כספר סורת אלסיס מפורש והס שלכ וכו' סורה אלסיס זס מקרא מפורש זס תרגום כו' ופירש"י זס מקרא לשון עברי של חומש עכ"ל מכלל שספורס זס תרגום ג"כ על בלשון קאי דלי לאו כסי מי דחק לרש"י לפרש דמקרא קאי על בלשון שכתב מעלתך שאינו מעלס ולא מוריד אלא ס"ל לפרש מקרא זס מ"ס כחורס ותרגום על חוספת סעיני המקובל וכלל פירש"י יקסס מתי פרוק ותרגום אונקלוס אמרו וכו' לימי מפורש זס תרגום

קל לא אבא בארוכס שלא יהיו דברי דומים למרבות בעיני מעלתך אך אמנם אחס דברתי ולא אבסס ועדיין במקומו אי עומד לומר שאני את מותרת וכו' אינו מעבכ בנעט לרעס רוב הפוסקים וסרמב"ן יחיד סוה בדבר זס לא נמלס לרעס בנעט כמוסו וברוב סעופסוס סקדמוים לא סיס כחוב . וירסס מעלתך כסגסס מרדכי דיעיני ס"ד שכתב דברי סעיטור וכו' וחסב סרסיס שלכ בנעט בלשון ארמי וסרי אה בלשון עברית כו' ולדעתי גס סרמב"ס ז"ל לא ס"ל שמתכב מדלל כחב סמ"ט שדעתו כדעת סרמב"ן וסמו שכתבתי כל זס ב"דאסוס ומס שכתבתי אז כי מדברי סר"ן פרוק סתגרת מוכס שלס סיס כחוב בנוסח סר"ן וכחב מעלתו כי לא ידע מקורו אי סלל דברי סר"ן כחובות (בדף ס"ר) : ססביא טוכס סרי"ף וכחב וכו' בנוסח סרמב"ס ואף רש"י ז"ל לא כחבו וכו' ואף שידעתי כי יש לרמות סדריס ססס וסלפסר שסביבס נפל בספרים ססרי לאו ירשס סיספ"א מ"מ לפי פשט דברי סר"ן נרסס שלס סיס כחוב בנוסח של סרמב"ס כמו ש"ס בנוסח סרי"ף ורש"י ומס ססביא סר"ן קורס לזס דברי סרמב"ס שנופס של גט כרי אה מותרת וכו' לא בל לומר אלא פיניו וסלפוקי מרבי יסודס כדומכ דבריו ודברי כל ספוסקיס דבריו מסס ולולל סמלחסי לסרמב"ן שפסלו סיידי לומר שיש איסור להסוב על סקדמוים עושה ולסויני לעו על גיטין סרשטויס ודי מסס : ועל ענוס ססיס ססיב מעלבו עלי כחס שדקדוקים בלשון סרמב"ס שכתוב קאחו בלשון אחר וקאחו בלשון אחר וכו' ובחתי לומר דדוקא אם סיס אה סנין כחוב בלשון סני כמו כחב כחבני ברלחוס ומסלחו כחב חלי מי יגביל לנו סכר לומר עד כאן חתום סרב לשער טווח סרמב"ס כזס . סיס מעלתו יקסס כזס על דברי בעל סעיטור שסקסס שלכ בנעט בלשון ארמי וסרי אה מותרת בלשון עברי ולא סקסס קן על אהס מלות כזמט ססס בלשון סקדס ורוחק אולי לומר כזמט סעיטור סו טווחיס כזמט בלשון ארמי אלא ססלחמט שלכ שאינו כחוב מלחמט שלכ בלשון אחר אינו מקרי קאחו בלשון אחר . ומס ססריק מעלבו דברי כחס שדקדוק סרמב"ס לומר קאחו בלשון אחר וקאחו בלשון אחר וכו' ולא קאמר כסלר ס' כמו כחב כחבני וכחב כי אלו כן סיס משמע דוקא שסיס כחבילוח או כחבו וכס כזס כחבני ככר כחבתי שמעלתך חוספס עלי סחיד בלשוני ולא בעיניי וחסוס כסיני שלס סיס לרמב"ס לומר בלשון אחר כי אם בלשון קאחו וקאחו דמשמע שסי כלבוטס אה סיס כחבני ככר כחבתי שמעלתך חוספס עלי לכוטס או כחבני כחבתי כחחלס ככתוב קאחו בלשון אחר וכככר בלשון עברי דסי משמע בין כחחלס בין ככוסו וסוי משמע בין חלק גדול ובין חלק קטן כי לשון השאר כולל ככל לדעתי ואס השאר אינו מדקדק כי אם מס שססוייר ככופי סלל אפשר לומר וסלר בלשון אחר (חסו לשון סכולל סחילס וסופו וסלמנו וכמו סלמרו לעיני חסחמט שטר שכתוב טו קבוצ וס פסול סחסיס : ערוה ככר ידקיק מעלתו דברי ססיס' וסר"י כזס וימלחו) או כדומס בלשון זס

שאלות ותשובות הרמ"א קל קלא

הסודים למלך ארמיה עכ"ל בהרשאות רב. והביאו המדקק הגדול ר' אליהו מדקדק בראש ספרו הממוזגן וכחזק חס לפי שהוא קרוב ללשון קדש מכל שאל לשונות, וכ"כ החכם ר"א בן עזרא לשון ארמית הוא לוק' ששחבש עכ"ל. הרי שכתב דברי מעלתך, וכן יש לדקדק מדברי רב"ל שאל ייתן מסיני כמו שהוא דעמי ביה לו לומר שהקב"ה חלק לו כבוד ונחמו בסיני. אמנם כי דייקונו ביה יש לדקדק איפסא כי אם ביה דעת חז"ל כדעת החכם שהוא לשון הקדש משושב ח"כ למען אט לריבין לעטעם שהלק לו הקב"ה כבוד בתורה וכו' הלא בעלמו הוא הלשון הקדש הלא שחבש ואין לך יותר כבוד ממה שכתב בו הסודר הלא על כרחינו לריבוי לומר מאחר ששחבש שב ללשון אחר ולא נחשב ללשון הקדש ולכן הולך לומר מאחר ששחבשם בו תורה כפי שבוטו אין לנו להקל בו ויש להגות בו כבוד מאחר שנמלא בתורה וחו בעלמו הטעם שכתבתי שיתן כסוי מאחר שהקב"ה שחבש זה הלשון וזו מתינתו כסוי שבוטו בו הסופרים ושיתן ברוח הקדש כמו שזכירו ודי בזה למבין כמעלתך ושלום, ממני שאלך. משה איירשאל מקראת :

קלא שולחן יסגה אסובי האלוק ס"ה מסר"ד קירט ש"ן :

א כתבתי לפרש למעלתך מה שכתבתי בפירוט דברי ריב"א פרק זה בורר במה שחילק בין אי אמרינן אשה כבעלה או כבתה וכו'. נראה לריב"א הוליא החילוק שהוא מבין קושיא דמה בינינו ב"ב' בלשונות פרק זה בורר אי אמרינן אשה כבעלה או בעל כאשתו ולכן פירש דיש חלוק בזה לענין שי בראשון או שי בבי. והקד"א שכתב עליו שאין כן דעת שאל הסופרים מרדכו לכו לפרש כמו שכתבתי בתשובתי הראשונה ועתיו במסמן ל"ה סעיף ו' דוק ותשמה :

ב עוד שאלה במדרכי דמי שמת (דף ר"ט) דכחזק שם ועוד לדברי מורי ורש"ם שפירשו ידור פלוני בבית כו' וחס בין לדור בין למשטח בו פירי ובאר מיני השמים וכו'. וככתב מה נפקא מיניה כי אף שהטעם בלדור בו מטעם שאין בו ממש בלא גם בלמשטח בו פירי או שאר השמים אין בן ממש ואיני יודע מנא לך הא דלמשטח פירי ושאר השמים אין בהן ממש דנראה דס"ל לבעל התשובה דיש השמישים שיש בן ממש דקא עביד מעשה בקרקע עלמא ואטו אם חפר בורות שיחין ועתרוה בקרקע מי הוי דבר שאין בו ממש וכן למשטח פרי השמים שיש גם ממש מאחר שמשחשם בקרקע גופא :

ג ומה שכתבתי ראייה טוב בעיני דמי שמשך סעודתו במתנה שבבית עד למולאי שבה אותן שהפלו והבדילו בעתליון ואופים שלא הבדילו בו' אמר כן יסדתי בש"ע הדגשם מחדש בזה"ה ס"ס רס"ג, והביאם כתבתי בס"ד בספרי (דרכי משה) אשר ע"פ אותו הספר חבתי הדינים בשלחן ערוך. ועיקר הענין הם דברי הר"ן פרק שואל (דף קס"ה:) שכתב בשם הרשב"א להיטת בכייתם השבת וחולק עם הר"ן ונראה שם מדברי הר"ן דבמולאי שבה מותר לכ"ע סוואלי ולאשר לו בעלמו לסבדיל ולעשות מלאכה משא"כ בכניסת השבת דומיא דסוואלי ולאשר ע"י בורגנין שכתב הר"ן דוק שם ותשכחו והקשיתי שם מ"ש מעושה ב' ימים ויום כעורים ולסבור לבעל לו והוצאתי דהתם שאני סוואלי ועביד מהספיקא דיומא גרע טפי ודמייתו בענין למי שאל הניח עירוב חבשילין אחרים וחיין ומשבלין ומוחר ליתוסס מאותה מלאכה ואש"ג דהתם לריב' ללקייו קמחו לאחרים הייט משום היתר המלאכה אבל אם כבר עברו ובעלו לו ודאי שרי דלא קא מנעיה לוי לענין עירוב חבשילין אלא אם עבר ואפס בעלמו אבל על אחרים לא קא מעביע ליה ומתמר

פא חסכס הפנין ומס שאמר אוקלם הוא הלשון ודוחק לומר כי הלשון אינו מעלה ולא מוריד ולא היו אמריהם שאמרנו מפי ר' אליעזר ור' יוסע, כי זה אינו שדרי גם בלשון הוא חכמה יחירה להפתיק ספר מלשון ללשון וכמה נחשבו הפתיקים והפולנו עלמה בספתחם כמו שזכרתי בהשקפה ספר העורס והפריים אחרים ולמה לא יאמרו עליהם שקבל מפי ר' אליעזר ור' יוסע אלא שברור להכריע שהתרגום בעלמו ובלשון התקבל בסיני כמו שהוא ולכן אי אפשר להם לעשות בנתרם אלא ששכחו וחצרו ויסקדו כמו במלש"ך ופיסם שלא נשתה כלל במתוה ססיה, ובפ"ק דמגילה קראם התרגום לא יאל ואח"כ שום אבל קורין ללועזים בעלמו כו' מכלל התרגום אין לו דין שאל לנו ויש לו מעלה מז' (לשונו). ומאחר שהחבר יחד שאל תמוט שהלשון בעלמו ייתן בסיני ויש לו מעלה מז' זה כמו שכתב סר"א"ש והטור לעיל מי יסוין לן לומר ש"ל כוונת ג"כ בדבריהם בשים מקרא ואלה התרגום שיתן כסיני על דבר ז' מזה לשון וכו' שהוא משמעה גס"ה מיימתי אם לא נרלס לדחוק כמו שדחק מעלתו בכחו. ולכן לא דחה שאל הפירושים רק לשון לעו כי הפירושים הסתבים בלשון קודש יש להם ג"כ מעלה ז' רק שאל נומר שלשון ארמי הוא כאלה משאל. לפי הולך לעור שיתן בסיני. ולא חולל להבינו על מה סמך מעלתך שכתב ואין לעשות בלשון הגסות מיימתי כו' כי הם דברי הסמ"ג בעלמו ומס שכתבו ולא נראה לרי"י שב על כל דברי גס"ה"ג כו', כי מלבד פירוט מעלתו הוא רחוק בפשוט דברי גס"ה"ג מיימתי לפי הנראה מס דבריו גם דבריו אינם מוכרחים כלל מאחר שגם כל פנים בגס"ה"ג אוסיפס מדענתו על דברי הסמ"ג שדרי ס"ה"ג ש"ה"ג ללשון לעו אינו מוכרז בסמ"ג ימא ג"כ שהוסיפס ואלו מדעתה שלא לדחות מדברי ר"י רק לשון לעו ולא פירושים הסתבים בלש"ך כפשוט דברי הס"ה"ג ואלו שהזכירה בראש דבריהם הסמ"ג סוף דבריהם אינם דבריו וחס נראה מדברי גס"ה"ג שלא כתבם שם אלא דעות מלוקטות בקלרס. סוף דבר המלכתי בקריי ובעלמי כפי אשר כחז מעלתו ולא מלאחי זכות בזה למעלתך כי אם דחייט שזולל לדחות קשייתו שהקשיתי עליו מלשון גס"ה"ג מיימתי ולמד שמ"ש שהתרגום ייתן בסיני הוא שב ג"כ על הראשונות לדחות ג"כ פירושים ככתבים בלשון הקדש אבל מ"ש דברי יחסי ויחסי מלשון סאשר"י והתם שדמו לשון לעו ממש שכתרגום יש בו תופסת הענין וס"ל ששאר פירושים מועילים וסיה להם לדחות מכה שהתרגום הוא לשון קדש משושב כפי מה שגלה על דעת סבור"י אשר עליו בנה מעלתך יסודו ומדלל פירש כן שמעתי. דלא ס"ל אלא שלשון ארמי בעלמו ייתן בסיני וברוח הקדש וחס הוא מעלתו. (וכן הוא מוכרז בהדיא בגס"ה"ג מיימתי פ"א מהלכות ספילין ומצוה ללשון התרגום בעלמו יש לו מעלה על שאר הלועזים משום שיתן בסיני ולו זאוס שהוא לסי"ק דוק שם) ואין להקשות לדריי ב"ב' אמר. כחז עעמא שהתרגום יש בו כמה דברים כו' ולא כתב עעמא שיתן כרוח הקדש כמ"ש בעלמו פרק הקורא עומד לענין מקום שאין מתרגמינן כו'. דודאי לדידי לא קשיא מידי דהולך לומר סאי עעמא לדברי המפרשים שס"ל דה"ס ללעזות בעלמו שלסם. הוי כמו תרגום כי התרגום הוא בשביל עם הארץ ולכן קאמר שאל לדבריהם שהתרגום אינו אלא בשביל עם הארץ התרגום שאני שיש בו כמה דברים כו' ולכן נחלק לעמי הארץ שנינו הענין היעב. אבל לעטע מעלתו מ"מ וקשה דלע"פ שנתקן משום פ"ה שיבינו ויכל לומר שנתקן בלשון הקודש משושב על עם הארץ שיבינו כפי מה שמדברים ולא בלשונות אחרים וכסו אר"ל כי ידברו אחרים בעבר ואלו וכן בסופס ב' תלמידי חכמים כו'. אמרו בדבר"ה א"ד שמואל בר חמאי אל חסי לשון ארמית קלה בעיניך שמתנו בתורה וביבאיים וכוונתם שהקב"ה חלק לו כבוד. בחורה יב שסודתא. כנביאים כדנא המדון לכן. ככתבים וידברו

שאלות ותשובות הרמ"א קלא קלב

החופס עכ"ל שאלתך הראשונה לא ידעתי שאלתך כזה שהרי כחב הטור סי' קי"ז ח"ל כל הפטורים מק"ש פטורים מן החפלה וכל החייב מפילה חייב בחפלה וח"כ מן חייב בזמן הזה בק"ש מטעם שכלנו אינן מחכומים בזמן הזה ה"ס שהייב בחפלה מכחי עממא וכ"ש כפי החופס ושאר שושביו גם בחפלין חייבים שה"ג דמיין שפטורים מן החפלין וס' אין לחלק בין ימייה לזמן הזה וללא בטוטה חלוא מילתא. מ"מ דראש מאחר שקרוין ק"ש ותחפלין חייבים ג"כ בחפלין דהא כל הקורא ק"ש בלא חפלין כאילו מעיד עדות שקר בעלמא והא דקאמר בגמרא דפטורים מחפלין היינו בימייה שהיו ממינים החפלין כל היום בלא ק"ש, אבל בזמן ק"ש מאחר דחייב בק"ש חייב בחפלין שלא יחא כמיני עדות שקר בעלמא. והם מצוואר :

ב עוד שאלה דלמריין פרק כהנא על יבמה שיואל לדרך חייב לפקוד את אשתו והרמב"ם כתב בהלכות דעות דאין לשמש ביום שיואל לדרך והקפידה כי הוא נדר דעת בגמרא. דע כי יש מחלוקת בין ר"מ ור"ש בפירוש חייב לפקוד את אשתו כי יש מי שאומר שאינו רק בדברי רבא וישן ולכן שרי אפי' סמוך לטובה) ואלוי דעת הרמב"ם הוא כדעת ז"ל. ועוד דבגמרא לא קאמר ביום שיואל לדרך רק בשעס שיואל לדרך ולא באותם שעס ממש קאמר אלא ר"ל בעם שהיו ויכול לקיים המצוה קודם היום הטוב וילא ביום יאיר לך :

ג עוד שאלה בענין ברכת התורה שבמדינת כסודר שלישיה של שבת חפ"ג דליכא פנים חדשות כמו שכתב. בלא תשובתך בדרך כבאבות מנהגים שדפכו לזובנין. וא ביוגלייא מהני סברא"א תירא כי הדרשא שדורשין בשבת כסעודה שלישיה מקרי פנים חדשות ומנהגן של ישראל תורה ע"ש במנהגים שכתב בתקור ותמלאהו :

ד עוד שאלה למען אין אנו נוסגין לגדוה כסודר שטעם מפינו כמו שכתבו הפוסקים וכן איהא בגמרא. כבר קדמוך רבין ח"ל בסמ"ג ס"ח רמ"א שבועה הוראה שס' מפי הכיור וכו' לגדוהו וכו' בד"א כשהיה מיד אבל אם היה שוגג איש חייב לגדוהו ואמר ר' משה שאכור לגדוהו ובזמן הזה שרגילים בשבועה הוא קאומר מותר בכלל שוגג יגשב ומזה בלא המנהג שלא לגדוהו ומ"מ המחמיר לגדוהו* ומחיר לו מיד חפ"ג וההרהר לריבה להיות על פנים שלא ליתן ממשול לפני אחרים וכמו שכתב הרמב"ם סוף הלכות שבועות :

ה עוד שאלה על מה שנוסגין בשבת כשמשמיים כסודר עד מולאי שנה מברכין רבא ובר"ח ומארה ופורים כשמשמיים כסעודה אכן נוסגין לברך יעלה ויבא או על הכסים. לא שמעתי מנכב כזה ואדרבה סר"ש כתב בחשבונויו לענין שבת שאם ממשך סעודתו עד מ"ש אין לברך רבא ולאו נוסגין לברכו הואיל ומיניו מוסר"ם שכתב לענין על הכסים בשבועה שאם ממשך סעודתו עד מולאי פורים מברכין על הכסים וכן המנהג פשוט בעירי שגליל פורים קובעים סעודה פורים. כמון לערב ומשמיים כסעודה הרבה בגילס ולכסוף מברכין על הכסים בבית האחרון ואם רחיה נוסגין בר"ח או בחפסה שלא לברכו איכא למימר דלא חשיבי סעודתייהו כ"כ להיות נקרא קביעות ליתן אחר חתילה כסעודה כמו באלו. ובסדר נכונה היא :

ו עוד שאלה לענין מצוה שאין אנו נוסגין לקבוע בשערי המדינות חפ"ג דלמריין בגמרא שטולן חייבים. גם בזה דברו הראשונים ח"ל חמלא חמיושי לגורם פ"ק דיומא ח"ל בקאמא וירמ"א לא הוה מוזס בשערי העיר ונחיה אל בני ט"א עד אחרי שכתובים דרים בתוכה ויית העלה חון ירחבו פטור עכ"ל. וה"ס בעיירות שלנו שכולם הם של מלך ואף בעינתו שאין כותי חון הרחוב מ"מ לא גרע משוםפסא באוגדאדפואר דכרי היא כיון מעבר לרוב טולס גם

וחסר דתב טרי למר למשנה המלכה גם הסאה עומדת

ק"ל :

ד עוד שאלה בדברי הסמ"ג דכתב איזם ערב ואיזם קבלן אמר לו חן לו ואני חסן לך פ' ודקדק מעלתה האן לו ואני פורע כיו ערב ולא קבלן והוא כדעת רשב"ם ונכסף דבריו כחב אבל אם אמר הטלו ואני ערב כ' טולן ערטה משמע אבל חן לו ואני פורע חוי לשון קבלנות וכו' כדעת הטובטוט וכו' שאלתך בזה. ולא ידעתי מה הקושיא דהסמ"ג מלחא דפסיקא נקט ולא ירד לפלוגתא דרשב"ם וחס' וכפלוגתייהו לא קמיירי ולא לרוב לדעת סיכן רחיה כהם טלוגתא בין רשב"ם לחוס' כי לא חכרה פלוגתא ו' כשמייהו רק סרי"ג הניח דעם ו' והיא דעת הרמ"ם שהביא סעוד סימן קכ"ט ע"ש :

ה עוד שאלה פרק הנוטל במדברי כחב טרז מלוודי"ש פס"ס לשמעון טוב' א' וכחב על פס לראובן כו' עד פס"ס ל' לראובן לשלם לשמעון כלום מפני שמתנה דומה למכיס. והבנה שגורא לך לבגיס איז דומס למכיס דהא בירושלמי איהא ארס הנפס על חבירו ומייב לשלם אלא כעמס בלבר. דלא לית אלו לריכין לבגיס הספדים כהמס כי אפשר לישב שדעתי שנס במס אין ארס הנפס פל סדירו רק במס הקטוב אבל לא במס שאינו קטוב וכמו שכתב הרמב"ם פ"ח הנוטל והביאו הטור סי' קכ"ח ולכן כחב דמתנה דומה למכיס ורוב לומר מעיס שאין קטבין לאשקף נלגוליות והרמב"ם שס' קטובים. והרב מלוודי"ש כל שאינו קטוב מעיס קרי ליה ולקטוב ארמויות ונלגוליות :

ו עוד שאלה במדברי פרק גט המין כחב בשם ר"י דהא פשוטה שבעיניה סתומה ולאמריין פרק הנוטה וכחבחה שלא יעשו פתחים סתומים ט' ש"ס דלמדין גט מחפלין ומצוה וחפ"כ כתב דהא איז מוקף גיול כשר בנט הואיל ולא כחייב שם וכחבחה כמו בחפלין וכו' וכחבחה פ"ש דהר מלהא יליף אחד מלחא לא יליף ומג"ל לר"י לחלק שג"ל שאלתך. דראש דהכנסת פירש הכס דפתוחין שפס"ס סתומים פסול מן התורה דלא מקרי כחב ס"ס בנט דהא לא בקרי כחב אבל היקף גיול איז אלא סומרה בעלמא כדאיהא הכס ולכן לא יליף גט מחפלין כמו דלא יליפין לעמן שאר דברים. וזו סג"ל בשאלתך ושלום. ממני האובך משח איתרלש בקראקא :

קלב ברוב ע"כ הוא ל"י. כל חן שטעם עממו וחכמתו אומר ל' י. סיובב ברוב מעלת השכליות והמדות הוא המשפילי לראות בעין טובה. ולא כנסות רוח אשר עם עניות תורה כרוכה. האלוף כותיק. בחכמה הוא עתיק. הוא תלמידי וחבירי הר"ר בער ש"ן. קבלתי כחב מעלגת ספירים כראשון מימי בגבלה וראויהי מעולפת ספירים ושאלות מבר"ו וקמתי בשבתות לטביב שואלי דבר וחף כי אין הפנאי מוכים מ"מ לרוב אהבתך השארה חקוקה בלבי מיום היותך עמי הכרחתי לפנות מכל עסקי למדי האחרים ולהשיב לך על שאלך :

א פתח דריין יאיר ח"ל במכתב כוכס פ"ב ח"ד חון ושושבינו פטורים מן הכוכס כ' ומן החפלה וכו' ר' ביילא לומר חון פטור ושושבינו וכל בני החופס חייבים. וכחב סר"ש שם דחויבה לענין ק"ש דוקא קאמר אבל בחפלה ובהפלין פטורים ופסק כרבי שילא וכן פסק הטור סי' ל"ח ח"כ לפי מהו דס"ל לדין דחון חייב בק"ש בזמן הזה כגון שכתב הטור סי' ל"ח וס' ע' מטעם שאין טולס מחכומים וא"כ קשה ס' מאלי לא חשיבי שום פוסק לומר דחון חייב ג"כ בחפלה והפלין מהאי עממא ואם יש מעס לחלק בימייה מכה דק"ש חוי קבלת על מלכות שמים מה שח"כ בחפלה אי"כ ית לחסור על המנהג דטובין דאף חון נוסב להפלה ולברכו חפלין. ביום חסונתו וכל שכן שושבינו ושאר בני

* כחב פס"ס אין דיע דמי סלל והאמר ע"ש דיע דמלסא דיעל דיעל דמלסא דיעל :

שאלות ותשובות הרמ"א קלב

המידע נותן תשובות לשאלות ששואלים משועבדים להם ולכן פתורים :

ו עוד שאלת על מה שכתבתי בנסבות ש"ע מטור א"ח סי' ו' ולא יחזר לברכה בנ"ח אם לא שחזר והטיל מים וממנו חבל אם הטיל מים יברך ואח"כ כחב כסי' ו' שאפי' הטיל מים לא יברך אף אם חזר להפיל. והנה ב' הנסבות אלו סותרות זו את זו הלא כבר שמעת אם לא ראית בנינוך השלחן ערוך על א"ח עם הנסות שלי הסדפס כחלן ושם אין מקום לקושייתך בלשון בסי' ו' אין כחוב עם אם לא שחזר והטיל מים ולא ידעתי אם מה' היחה זכר או אם חקקתי הענין בשעת הסדפס. אך אמנם אף לפי דברי הראשונים כאשר כתוב לפניך אשר העתקת משלחן ערוך שלי אין מקום לקושייתך כי בסי' ו' כתבתי עכ"פ לא יברכה ב' פעמים כי כי סתברכה ב' פעמים הוא ברכה לכתול לנ"ע ועל זה כתבתי למטה אם לא שטעיל מים ר"ל כי אז יש מקום למכנה לברכה שנית אליבא דמאן דס"ל לדרוך ברכה המטיל מים לחפלה אבל מ"מ לא כתבתי שיש לנהוג כן רק אין לברכה כלל כמו שכתבתי בסי' ו' רק שאין למחמת ביד הנוסבים לברכה אם הטילו מים הואיל ויש להם על מי שיסמכו אבל המברכה ב' פעמים בלא העלה מים יש למחמת בידו ולזה כתבתי ועכ"פ כי דוק בקרא"ו עבור הסוף וממלא שיהיה כיוונתו :

ח עוד שאלת ביו"ד סי' קי"ב כתבתי בסעיף ח' ואין להסתמך על פ"ח כשר וכן נוסבין וכו' כי הכולל סעיף ע"ו כתבתי וכבר נהגו להסתמך כך הלעה לשוק. וכדברים סותרים זה את זה. מוקף אי מעון זה כי פעוט הוא לפניך כי כך הסוביא לפני כוף כימון הסוף וכבר נתבאר דנוסבין להסוף והיינו שא"ל להסתמך :

ט עוד כתבת בנסבות בכתב חרות הנחת שלי שכתבתי בשם רבי ירוחם כלל ב' סי' ד' בשר שלא נמלח מי וכתבתי על זה וז"ל דאין להקל בזה אלא"כ יש בו סי' כו', והקפידתי עליו אף שייך ס' כולל בקדירה איוו שייך לשער כמו שכתבתי בעלמתי בכל י"ג וי"ב ס"ס ובשאר דברים שבקדירה לא שייך לומר ס' דריה בינתי מיירי כדליתיה הכס ובינתי איוו שייך ס' כו'. והנה ממקום שכתבתי הנה לך ללמוד ההלכות וזה מאחר שאינו שייך ס' א"כ על כרחך לא כוונתי אלא דאין להסיר בכה"ג אלא במקום דליתיה ס' ולמינו לומר ושייך ס' ג"כ דהיינו שהיה שבקדירה ג"כ דברים אחרים ולא בלתי שם רק להוסיף מדעתו על הרבינו ירוחם דס"ל דכלי שסבסו מן האור איוו ממשל. וזה מבורר למבין :

י עוד הארכת למענית. השוכה גנובה הישיבה. בענין המוליחה כחבה זה לשון כתב מר בחורתי הטלח שלו בדברי מוליחה ו"ל יש הבנים שממלאים כי' שמעינן כסדיא כ"ח אם לא נמלח כלל כו' והע"ג דפשוט הוא ככתבתי לסיפור מלבו של חכם אחד שסחיר בלא נמלח כלל כו'. והנה מעלתך כתב סתם ולא הודיע מי הוא החכם ושמעתי מפי רבים שמכ"ח מלא כזה באיסור וסותר שהיה הגאון מהר"ם דלויטא וכו', והנה רבים קמ"ם שיש בידם א"ו של מהר"ם ולא מלאו בו הדעה שהוא אך בספק כו' וכשני אלהים אהם לידו א"ו שלו מונב ומדויק בלי פעוט כו' ומכל דבריו מובן לי שאם מלאו בו בניהם בין אם נמלחם הרגולה ולא שהיה שער מליחה בין לא נמלחם כלל דאסור ולרווחא דמלחא העתקתי דבריו הלארדים לנדון רידן על יריעה קמנה וכו' עד והכיבני מר למען אשיב חורפי דבר עכ"ל. חמישי מי הוא הנביא שיעוד מה בלבי ועל מי כוונתי במה שכתבתי לסיפור מלבו של חכם כו' אם לא מלאו הדבר האיסור וסותר שלו בודאי לא היחה כוונתי אליו ואם נמלא ר ו שלו אז לא נמלא אין לי פשע רק על המפרסמן ואותו לומר שאף כוונתי כי אי תסמי ועל כבוד הסופר ולא ליידי הפרסם ואם המזכירים אותו ופועים בשעת הדין

לומר שנמלא בל"ו שלו בספק כמו שכתב משלחן. והנה סודם לדברי שופע כתבתי שאסור אם מלאו בו בניהם אפי' לא נמלח כלל א"כ אין לנס ללשוך רק על נטמם ועל נפשו ואין לי להשיב אם לא באו רק לקפחתי בטלנתו ואינו נוגע בדיון מן הדינים גם כי איני יודע מי הוא העומד נגדי ואולי איני כדאי שאשיב על דבריו, אך אמנם מה שמעלתך כתב עלי כי אלהים אהם לידו א"ו של מהר"ם מונב ומדויק בלי סיג וכו' כבר הקדמתי בלא כוונתי אלא על מי שכתב דבר זה והסיר מילוי בניהם אלא נמלח כלל וחסו איוו וכן כמו שכתבתי וכמו שאתה כתב בעלמך בשם הר"ם ואם לא כתב מהחילה רק בזה הענין יישר כחו ואשרי מי שחשדיון אורו ואין בו עם כי לא כוונתי שמו על זה כחתי אפי' אומר כי לא כוונתי אליו מאחר שלא כתבו מימיו. וש"ס יודע אם בדברי הדברים מלבו של חכם כתב בחתימה בענין אחר וחזר בו הלא חממתו עמדה לו ואיני חכם הרואה את כולו. ומה שאתה מעתיק אלי דבריו בזה בירייע קמנה מה לי לעשות כי איוו אם אומר וכו' אם לא אומר אף כי הוא בעלמא איוו החסם על זה ויקרפי כמו שקרה לי מחילתי. ואם מהר"ם בעלמא ימשוך לדבר כי בלתי ויאמר כי הוא החכם שאמרתי עליו או יודה למי שהעתיק ואשר שלחת אלי בזה הדע מה לשיב לו א"ס. גם שהתקף חסיה שמורה אליו עם שאר ההתקפות הנמלאים מדבריו בעירתי ואין אחד דכדורו וכל שנס ותנה הענין שממנה ואין כדעתי שות. כוף דבר אלי אומר לך ולכילול כך החושקים בלחם ובחורות משה שלא חסור מן הדברים אשר כתבו האחרונים בזה להטריף כל מילוי בניהם בכל ענין בין עם קמח בין עם בשר אם לא שפסא הבשר ששיעור מליחה לקדירה ואין חלק בזה בין לא נמלח הפנימי או החילון ולא סוכרו חילוקים אלו לדעת החלוקים אלא במוליחה עם בשר בלא בניהם והנה הוא בספק מדעת היריעה אשר העתקת אלי ודעסו וסבן במראה הסעתך אשר שלחת אלי כי דברי בחורתי הטלח סס ישישם ולא כאשר כתבת עלי כי לא מלאחם הדעת שהוא רק בספק וכוא ענין כל מלאחם שבראה בו רוחם עד וזי ענין שמהל וזי מוח :

יא עוד שאלת על מ"ש הר"ן והסלחתי בנ"ח שלי דיכול להדיח כשבר לקדירה במי פירות ולא דוקא במים. ודקדקת מה הדעה ראשונה לא ושאלת טעמה ואפשר לומר דשאר משקין מערטי ליה ואין מרכיב כשבר כמו מים וכזה כתב מהר"ק לענין רחילת אשכ קודם עבידה שזו עמים הרופאים שלח תחוף במים כי לייך קדוק אם מותרת לתוף ביין שאפשר שהיין מסכבין השערות וס"ל לענין מערטי ממי ואין כל העכבים שום :

יב עוד שאלת על מה שכתבתי בנ"ח שלי כי ל"ב ופ"א על המינה דפוס הגבינות בבית הכותים שכתב בל"ו הארוך כלל מ"א שחן להסיר אלא במינה הדפוס תוך הגבינות אבל אם תלשינן אסור וכתבתי דאין לחלק בזה רק אם לא ידע קמיו הגבינות אבל לא במקום שיש לחוש שמא החילין הקמיום בגדולים ורזיות לומר שטעוה ופל בספרי. לא ידעתי מנא לך לחלק דלדבר בל"ו הארוך משמע דאין לחלק וזה דמילק בין תלשים לקבוצים על סבל קאי וחילקן כך כדי ליישב השוכה ר"י שסחיר בכס"ג כמו שכתבו סס על סגליו וכדי ליישב דבריו שכתב החילס לאסור כתב וחילק בין תלשים לקבוצים ולכן כתב וכן אם לא ידע מנין הגבינות כו' משמע דקבוצים וכן דינה אית להו וטעמה בשמיסם דלא חיישינן לתרי דיעוה שיקמס מן הגבינות ויעשם גבינות אחרות ויקבץ כסן דירא לזייף כ"כ מן ויקלל הראשונים ולא יטוין באחרונים ויפסיד שמיסם אבל אם הם תלושין ליכא למיחש. מן ב"ל לדברי א"ו הארוך. אך שאני תמה שכתבתי שמי פעמיים בשם א"ו הארוך שכן נבג מהר"ם ולא מלאחי עכ"פ א"ו הארוך הסדפס בלעגא עתה

